

İSLÂM FELSEFESİ

TARİH ve PROBLEMLER

editör

M. Cüneyt Kaya

Türkiye Diyanet Vakfı Yayınları

Yayın No. 621

İSAM Yayınları 152

İlmî Araştırmalar Dizisi 63

© Her hakkı mahfuzdur.

İSLÂM FELSEFESİ -Tarih ve Problemler-
editör

M. Cüneyt Kaya

TDV İslâm Araştırmaları Merkezi (İSAM)

tarafından yayına hazırlanmıştır.

İcadiye-Bağlarbaşı Cad. 40 Üsküdar/İstanbul

Tel. 0216. 474 0850

www.isam.org.tr yayin@isam.org.tr

Bu kitap

İSAM Yönetim Kurulunun 21.10.2011 tarih

ve 2011/19 sayılı kararıyla basılmıştır.

Birinci Basım: Ekim 2013

Altıncı Basım: Eylül 2018

ISBN 978-975-389-862-1

Basım, Yayın ve Dağıtım

TDV Yayın Matbaacılık ve Tic. İşl.

Serhat Mah. Alınteri Bulvarı 1256. Sokak No. 11

Yenimahalle/Ankara

Tel. 0312. 354 91 31 Faks. 0312. 354 91 32

bilgi@diyanetvakfiyayin.com.tr

Sertifika No. 15402

İslâm felsefesi -tarih ve problemler- / M. Cüneyt Kaya (ed.). – 6. bs. – Ankara :

Türkiye Diyanet Vakfı, 2018.

879 s. ; hrt. ; 24 cm. – (Türkiye Diyanet Vakfı Yayınları ; 621. İSAM Yayınları ;

152 . İlmî Araştırmalar Dizisi ; 63)

Dizin ve kaynakça var.

ISBN 978-975-389-862-1

EK 2

İSLÂM FİLOZOFLARININ TÜRKİYE'DE NEŞİR VE TERCÜME EDİLEN ESERLERİ BİBLİYOGRAFYASI

M. Cüneyt Kaya

İstanbul Üniversitesi Edebiyat Fakültesi

Bu bibliyografya, elinizdeki kitapta bölüm başlığı olarak ele alınan İslâm felsefe geleneğinin öne çıkan on beş isminin Türkiye'de neşir ve tercüme edilen eserlerini kapsamaktadır. Gazzâlî, İbnü'l-Arabî ve Sadreddin Konevî gibi pek çok eseri Türkçe'ye tercüme edilen düşünürlerin sadece İslâm felsefesi çalışmaları için öncelikli önemi haiz olan çalışmalarının neşir ve tercüme bibliyografyaya dahil edilmiştir. Bibliyografya oluşturulurken kitap ve makalelerin yanı sıra, yayımlanmamış yüksek lisans, doktora ve lisans tezleri de göz önünde bulundurulmuştur. Düşünürlerin eserleri, orijinal adları esas alınarak (eser adlarının başındaki lâm-ı ta'riflerden sarfınazar ederek) kendi içinde alfabetik olarak sıralanmıştır. Bir eserin birden fazla neşir veya tercümesinin olması durumunda bunlar da yayın tarihlerine göre listelenmiştir. Neşir veya tercüme edilen eserlerin, farklı bir yayınevi tarafından gerçekleştirilen yeni baskılarına da işaret edilmiş, neşredilen eserler söz konusu olduğunda neşirde hangi nüshaların esas alındığı belirtilmiştir. Müellife nispeti şüpheli olan eserler, yanlarına soru işareti (?) ilâve edilmek suretiyle gösterilmiştir. Neşir ve tercüme bibliyografik künye bilgileri verilirken, nâşir ve mütercimlerin imla tercihleri mümkün olduğunca muhafaza edilmiştir.

Ne yazık ki İslâm felsefesine dair Türkiye'de yapılan telif, tercüme ve neşir türünden bütün çalışmaları kapsayan bir bibliyografyaya

henüz sahip değiliz.¹ Ortaçağ'dan günümüze (2007) özellikle Batı dillerinde ve Arapça'da, İslâm felsefesi alanında yapılan telif, neşir ve tercüme türünden çalışmalara dair kapsamlı bir bibliyografya için Hans Daiber'in şu eserlerine müracaat edilebilir:

Hans Daiber, *Bibliography of Islamic Philosophy*, I-II, Leiden: Brill, 1999.

....., *Bibliography of Islamic Philosophy: Supplement*, Leiden: Brill, 2007.

Thérèse-Anne Druart'ın 1998-2016 yılları arasında Batı dillerinde İslâm felsefesi ve kelâmına dair yapılmış çalışmaları listelediği "A Brief Bibliographical Guide in Medieval Islamic Philosophy and Theology" başlıklı internet ortamındaki çalışmaya ise şu linkten ulaşılabilir: <http://philosophy.cua.edu/faculty/druart/bibliographical-guide.cfm>

.....

1 Türkiye'de İslâm felsefesi alanında kaleme alınmış makalelere dair kuşatıcı olmayan bir bibliyografya denemesi için bk. Atilla Arkan, "Cumhuriyet Dönemi Türkçe İslâm Felsefesi Tarihi Çalışmalarına Dair Literatür Denemesi", *Türkiye Araştırmaları Literatür Dergisi (Türk Felsefe Tarihi Sayısı)*, 17 (2011), 105-154. İslâm felsefesiyle sınırlı olmaksızın İslâm düşüncesine dair Türkiyede yapılan lisans, yüksek lisans ve doktora tezlerine dair bir bibliyografya çalışması için bk. Harun Anay, "İslâm Düşüncesi Alanında Türkiye'de Yapılan Tezler", *Divân: İlmî Araştırmalar*, 4 (1998), 73-170. İlahiyat fakültelerinde yapılan tezlere dair ayrıca bk. İsmail E. Erünsal v.dğr., *İlahiyat Fakülteleri Tezler Kataloğu (1953-2015)*, İstanbul: İSAM Yayınları, 2017. İlahiyat fakültelerinde yapılmakta olan yüksek lisans ve doktora tezleri ile ilâhiyat alanında kaleme alınmış makalelere dair İslâm Araştırmaları Merkezi (İSAM) tarafından hazırlanmış veri tabanlarına ktp.isam.org.tr adresinden ulaşılabilir.

KINDİ²

1. [Hikemiyyâtü'l-Kindî]

- “Kindî'nin Hikemiyyâtü", *Kindî: Felsefî Risâleler*, trc. Mahmut Kaya, İstanbul: Klasik, 2002, s. 303-314 (Ebû Süleyman es-Sicistânî'nin *Müntehabu Sıvânî'l-hikme* ve Beyhakî'nin *Tetimmetü Sıvânî'l-hikme*'sinde Kindî'ye nispet edilen yüz on iki hikmetli sözün tercümesi).

2. el-Kavl fi'n-nefs

- “Nefis Üzerine”, *Kindî: Felsefî Risâleler*, trc. Mahmut Kaya, İstanbul: İz Yayıncılık, 1994, s. 131-136. Yeni baskı: *Kindî: Felsefî Risâleler*, İstanbul: Klasik, 2002, s. 243-247.

3. Kelâm fi'n-nefs muhtasar vecîz

- “Nefis Üzerine Kısa Birkaç Söz”, *Kindî: Felsefî Risâleler*, trc. Mahmut Kaya, İstanbul: İz Yayıncılık, 1994, s. 137-138. Yeni baskı: *Kindî: Felsefî Risâleler*, İstanbul: Klasik, 2002, s. 249-250.

4. Kitâbü'l-Cevâhiri'l-hamse

- “Beş Terim Üzerine”, *Kindî: Felsefî Risâleler*, trc. Mahmut Kaya, İstanbul: Klasik, 2002, s. 279-285. Yeni baskı: Mahmut Kaya, *İslâm Filozoflarından Felsefe Metinleri*, İstanbul: Klasik, 2003, s. 43-49.

5. Kitâb fi'l-felsefeti'l-ülâ

- “İlk Felsefe Üzerine”, *Kindî: Felsefî Risâleler*, trc. Mahmut Kaya, İstanbul: İz Yayıncılık, 1994, s. 1-56. Yeni baskı: *Kindî: Felsefî Risâleler*, İstanbul: Klasik, 2002, s. 139-182; ayrıca bk. Mahmut Kaya, *İslâm Filozoflarından Felsefe Metinleri*, İstanbul: Klasik, 2003, s. 7-22 (Birinci ve ikinci kısımların tercümesi).

•••••

- 2 Kindî'nin Mahmut Kaya tarafından tercüme edilen eserleri, 2013 yılında Arapça orijinalleriyle birlikte yeniden yayımlanmıştır (bk. Mahmut Kaya, *Kindî: Felsefî Risâleler*, İstanbul: Klasik, 2013, 336 s.). Eserin bu son hali Türkiye Yazma Eserler Kurumu tarafından da yayımlanmıştır (bk. Kindî, *Felsefî Risâleler*, nşr. ve trc. Mahmut Kaya, İstanbul: Türkiye Yazma Eserler Kurumu Başkanlığı, 2015, 552 s.). Kindî'nin mantıkla ilgili görüşlerini, muhtelif eserlerinden yapılmış cümle ve paragraf seçkilerinin tercümesiyle ortaya koyan bir çalışma için bk. Ali Durusoy, *Örnek Metinlerle Mantığa Giriş*, İstanbul: Marmara Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Vakfı Yayınları, 2008, s. 17-31.

6. *Risâle fi'l-akl*

- “Akıl Üzerine”, *Kindî: Felsefî Risâleler*, trc. Mahmut Kaya, İstanbul: İz Yayıncılık, 1994, s. 149-152. Yeni baskı: *Kindî: Felsefî Risâleler*, İstanbul: Klasik, 2002, s. 259-261; ayrıca bk. Mahmut Kaya, *İslâm Filozoflarından Felsefe Metinleri*, İstanbul: Klasik, 2003, s. 33-35.

7. *Risâle fi'l-fâ'ili'l-hakki'l-evveli't-tâm ve'l-fâ'ili'n-nâkis ellezî hüve bi'l-mecâz*

- “Gerçek ve Mecâzî Etkin Üzerine”, *Kindî: Felsefî Risâleler*, trc. Mahmut Kaya, İstanbul: İz Yayıncılık, 1994, s. 75-76. Yeni baskı: *Kindî: Felsefî Risâleler*, İstanbul: Klasik, 2002, s. 197-198.

8. *Kitâb fi'l-ibâne ani'l-illeti'l-karibe li'l-kevn ve'l-fesâd*

- “Oluş ve Bozuluşun Yakın Etkin Sebebi Üzerine”, *Kindî: Felsefî Risâleler*, trc. Mahmut Kaya, İstanbul: İz Yayıncılık, 1994, s. 93-111. Yeni baskı: *Kindî: Felsefî Risâleler*, İstanbul: Klasik, 2002, s. 213-227.

9. *Risâle fi ennehû tuced cevâhir lâ ecsâm*

- “Cisimsiz Cevherler Üzerine”, *Kindî: Felsefî Risâleler*, trc. Mahmut Kaya, İstanbul: İz Yayıncılık, 1994, s. 127-130. Yeni baskı: *Kindî: Felsefî Risâleler*, İstanbul: Klasik, 2002, s. 239-242; ayrıca bk. Mahmut Kaya, *İslâm Filozoflarından Felsefe Metinleri*, İstanbul: Klasik, 2003, s. 29-32.

10. *Risâle fi'l-hîle li-def'i'l-ahzân*

- *Üzüntüden Kurtulma Yolları*, nşr. ve trc. Mustafa Çağrıncı, İstanbul: Marmara Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Vakfı, 1998, 67+34 s. Yeni baskı: Ankara: Türkiye Diyanet Vakfı Yayınları, 2012, 103 s. (Eserin neşrinde Süleymaniye Ktp., Ayasofya, nr. 4832 ve Bağdatlı Vehbi Efendi, nr. 2023'te kayıtlı nüshaları ile H. Ritter-R. Walzer [Roma 1938] ve A. Bedevî [Beyrut 1983] neşirleri esas alınmıştır).
- “Üzüntüyü Yenmenin Çareleri”, *Kindî: Felsefî Risâleler*, trc. Mahmut Kaya, İstanbul: Klasik, 2002, s. 287-302. Yeni baskı: Mahmut Kaya, *İslâm Filozoflarından Felsefe Metinleri*, İstanbul: Klasik, 2003, s. 51-66.

11. *Risâle fi hudûdi'l-eshyâ ve rusûmihâ*
 - “Tarifler Üzerine”, *Kindî: Felsefi Risâleler*, trc. Mahmut Kaya, İstanbul: İz Yayıncılık, 1994, s. 56-73. Yeni baskı: *Kindî: Felsefi Risâleler*, İstanbul: Klasik, 2002, s. 185-195.
12. *Risâle fi'l-ibâne an sücûdi'l-cirmi'l-aksâ ve tâ'atihi li'llâhi te'âlâ*
 - “Göklerin Allah’a Secde ve İtaat Edişi Üzerine”, *Kindî: Felsefi Risâleler*, trc. Mahmut Kaya, İstanbul: İz Yayıncılık, 1994, s. 113-125. Yeni baskı: *Kindî: Felsefi Risâleler*, İstanbul: Klasik, 2002, s. 229-238.
13. *Risâle fi kemmiyyeti kütûbi Aristûtâlîs ve mâ yuhtâcu ilehyi fi tahsîli'l-felsefe*
 - “Aristoteles’in Kitaplarının Sayısı Üzerine”, *Kindî: Felsefi Risâleler*, trc. Mahmut Kaya, İstanbul: İz Yayıncılık, 1994, s. 153-171. Yeni baskı: *Kindî: Felsefi Risâleler*, İstanbul: Klasik, 2002, s. 263-277; ayrıca bk. Mahmut Kaya, *İslâm Filozoflarından Felsefe Metinleri*, İstanbul: Klasik, 2003, s. 37-42 (Din-felsefe ilişkisine dair kısmın tercümesi).
14. *Risâle fi mâiyyeti mâ lâ yümkinü en yekûne lâ nihâyete leh ve me'llezî yukâlû lâ nihâyete leh*
 - “Sonsuzluk Üzerine”, *Kindî: Felsefi Risâleler*, trc. Mahmut Kaya, İstanbul: İz Yayıncılık, 1994, s. 83-86. Yeni baskı: *Kindî: Felsefi Risâleler*, İstanbul: Klasik, 2002, s. 203-205.
15. *Risâle fi mâhiyyeti'n-nevm ve'r-rü'yâ*
 - “Uyku ve Rüyanın Mahiyeti Üzerine”, *Kindî: Felsefi Risâleler*, trc. Mahmut Kaya, İstanbul: İz Yayıncılık, 1994, s. 139-148. Yeni baskı: *Kindî: Felsefi Risâleler*, İstanbul: Klasik, 2002, s. 251-258.
16. *Risâle fi tenâhî cirmi'l-âlem*
 - “Âlemin Sonluluğu Üzerine”, *Kindî: Felsefi Risâleler*, trc. Mahmut Kaya, İstanbul: İz Yayıncılık, 1994, s. 77-82. Yeni baskı: *Kindî: Felsefi Risâleler*, İstanbul: Klasik, 2002, s. 199-202.
17. *Risâle fi vahdâniyyeti'llâh ve tenâhî cirmi'l-âlem*
 - “Allah’ın Birliği ve Âlemin Sonluluğu Üzerine”, *Kindî: Felsefi Risâleler*, trc. Mahmut Kaya, İstanbul: İz Yayıncılık, 1994, s. 87-92. Yeni baskı: *Kindî: Felsefi Risâleler*, İstanbul: Klasik, 2002,

s. 207-211; ayrıca bk. Mahmut Kaya, *İslâm Filozoflarından Felsefe Metinleri*, İstanbul: Klasik, 2003, s. 23-27.

18. *Risâle ilâ Ahmed b. el-Mu'tasım fî tecvîzi icâbeti'd-du'â' li-men de'â bihi*
- “Kindî'nin Sanılan Küçük Bir Yıldız Bakım Kitabı”, nşr. ve trc. Mübahat Türker Küyel, *Araştırma: Ankara Üniversitesi Dil ve Tarih-Coğrafya Fakültesi Felsefe Bölümü Dergisi*, 10 (1972), 1-18 (*Risâletü Ebî Yûsuf Ya'kûb el-Kindî fî taharrî vaktin türaccâ fîhi icâbetü'd-du'â' ve't-tezzarru' ila'llâhi te'âlâ min ciheti't-tencîm* adıyla Koca Râgıb Paşa Ktp., nr. 1461 ve Süleymaniye Ktp., Esad Efendi, nr. 3628'de kayıtlı nüshanın neşir ve çevirisi).

EBÛ BEKİR er-RÂZÎ

1. *Ahlâku't-tabîb*

- “Ünlü Hekim-Filozof Ebû Bekir er-Râzî ve Hekimlik Ahlâkı ile İlgili Bir Risâlesi”, trc. Mahmut Kaya, *Felsefe Arkivi*, 26 (1987), 227-246. Yeni baskı: Ebû Bekir er-Râzî, *Felsefe Risâleleri*, İstanbul: Türkiye Yazma Eserler Kurumu Başkanlığı, 2016, s. 324-353 (Tercümenin paralelinde eserin Abdüllatif el-Abd tarafından yapılan neşirini [Kahire 1981] esas alan Arapça orijinali yer almaktadır).

2. *[Ebû Bekir er-Râzî ile Ebû Hâtim er-Râzî Arasında Geçen Tartışma]*

- “Ebû Bekir er-Râzî ile Ebû Hâtim er-Râzî Arasında Geçen Tartışma”, trc. Mahmut Kaya, *İslâm Tetkikleri Dergisi*, 9 (1995), 51-76. Yeni baskı 1: Mahmut Kaya, *İslâm Filozoflarından Felsefe Metinleri*, İstanbul: Klasik, 2003, s. 83-99. Yeni baskı 2: Ebû Bekir er-Râzî, *Felsefe Risâleleri*, İstanbul: Türkiye Yazma Eserler Kurumu Başkanlığı, 2016, s. 286-323 (Tercümenin paralelinde eserin Paul Kraus tarafından yapılan neşirini [Kahire 1939] esas alan Arapça orijinali yer almaktadır).

3. *Kitâbü'l-İlmi'l-ilâhî*

- “Kitâbü'l-İlmi'l-ilâhî'den Alıntılar: Min Kitâbi'l-İlmi'l-ilâhî”, trc. Mahmut Kaya, Ebû Bekir er-Râzî, *Felsefe Risâleleri*, İstanbul: Türkiye Yazma Eserler Kurumu Başkanlığı, 2016, s. 268-285 (Tercümenin paralelinde, günümüze gelmeyen bu eserden Nâsır-ı Hüsrev'in yaptığı alıntılarının orijinaline, Paul Kraus'un neşri [Kahire 1939] esas alınarak yer verilmektedir).

4. *Makâle fî emârâti'l-ikbâl ve'd-devle*

- “İkbâl ve Devlete Kavuşmanın Belirtileri Üzerine”, *İslâm Filozoflarından Felsefe Metinleri*, trc. Mahmut Kaya, İstanbul: Klasik, 2003, s. 101-103. Yeni baskı: Ebû Bekir er-Râzî, *Felsefe Risâleleri*, İstanbul: Türkiye Yazma Eserler Kurumu Başkanlığı, 2016, s. 254-259 (Tercümenin paralelinde, eserin Paul Kraus tarafından yapılan neşrini [Kahire 1939] esas alan Arapça orijinali yer almaktadır).

5. *Makâle fî mâ ba'de't-tabî'a*

- “[Meta]Fizik Hakkında Risâle”, trc. Mahmut Kaya, Ebû Bekir er-Râzî, *Felsefe Risâleleri*, İstanbul: Türkiye Yazma Eserler Kurumu Başkanlığı, 2016, s. 218-253 (Tercümenin paralelinde, eserin Paul Kraus tarafından yapılan neşrini [Kahire 1939] esas alan Arapça orijinali yer almaktadır).

6. *Makâle fî mâiyyeti'l-lezze*

- “Kitâbü'l-Lezze'den Alıntılar: Min Kitâbi'l-Lezze”, trc. Mahmut Kaya, Ebû Bekir er-Râzî, *Felsefe Risâleleri*, İstanbul: Türkiye Yazma Eserler Kurumu Başkanlığı, 2016, s. 260-267 (Tercümenin paralelinde, günümüze gelmeyen bu eserden Nâsir-ı Hüsrev'in yaptığı alıntılarının orijinaline, Paul Kraus'un neşri [Kahire 1939] esas alınarak yer verilmektedir).

7. *es-Sîretü'l-felsefiyye*

- “Ebû Bekir Râzî: *Filozofça Yaşama*”, trc. Mahmut Kaya, *Felsefe Arkivi*, 27 (1990), 191-201. Yeni baskı 1: Mahmut Kaya, *İslâm Filozoflarından Felsefe Metinleri*, İstanbul: Klasik, 2003, s. 73-82. Yeni baskı 2: Ebû Bekir er-Râzî, *Felsefe Risâleleri*, İstanbul: Türkiye Yazma Eserler Kurumu Başkanlığı, 2016, s. 196-217 (Tercümenin paralelinde, eserin Paul Kraus tarafından yapılan neşrini [Kahire 1939] esas alan Arapça orijinali yer almaktadır).

8. *et-Tıbbü'r-rûhânî*

- *Ruh Sağlığı*, trc. Hüseyin Karaman, İstanbul: İz Yayıncılık, 2004, 144 s.
- Ahlâkın iyileştirilmesi: *et-Tıbbü'r-rûhânî*”, trc. Mahmut Kaya, Ebû Bekir er-Râzî, *Felsefe Risâleleri*, İstanbul: Türkiye Yazma Eserler Kurumu Başkanlığı, 2016, s. 82-195 (Tercümenin paralelinde, eserin Paul Kraus tarafından yapılan neşrini [Kahire 1939] esas alan Arapça orijinali yer almaktadır).

FÂRÂBÎ³1. *Ârâü ehli'l-medîneti'l-fâzıla*

- “İlk Mevcut”, “Cisimlerin Mertebeleri”, “Mevcutların Mertebeleri”, “Madde Üzerinde Süretlerin Birbiri Ardınca Gelmesi”, “Nefsin Kuvvetleri”, “Farabî İctimaiyatının Esasları”, “Reis Uzuv (Medinei Fadîle Reis)”, “Reis Uzvun Hasletleri”, “Medinei Fadîle Hükümdarları”, “Medinei Fadîlenin Hangi Medinelere Zıt Olduğu”, “Medinei Cahiliye ve Medinei Dâlle Erbabının Fikirleri”, “Medinei Cahiliye ve Dalle Erbabına Göre Adalet”, “Saadet Nazariyesi, İrade ve İhtiyar Beynindeki Fark”, “Sınaatler ve Saadetler”, *Büyük Türk Feylesofu Uzluk Oğlu Fârâbî'nin Eserlerinden Seçme Parçalar*, trc. Kıvameddin [Burslan], İstanbul: Devlet Matbaası, 1935, s. 32-39, 41-44, 45-46, 49-71. Kısmî yeni baskı: “Arai ehli medinet-ül-fazıla”, Hilmi Ziya Ülken, *Türk Feylesofları Antolojisi I*, [İstanbul]: Yeni Kitabı, 1935, s. 19-25.
- “Fazıl Medine Halkının Reyleri”, *Fârâbî Tetkikleri I*, trc. Nafiz Danışman, İstanbul: İstanbul Üniversitesi Edebiyat Fakültesi, 1950, s. 17-80. Yeni baskı: *el-Medinetü'l-Fâzıla*, trc. Nafiz Danışman, Ankara: Maarif Vekâleti, 1956, vii+108 s. Tercümeden yapılmış bir seçki için bk. Hüseyin Gazi Topdemir, *Fârâbî: Doğu Bilgeliliğinin Kapısı*, İstanbul: Say Yayınları, 2009, s. 189-232.
- *İdeal Devletin Yurttaşlarının Görüşlerinin İlkeleri*, trc. Ahmet Arslan, Ankara: Kültür Bakanlığı, 1990, xxxi+320 s. Yeni baskı 1: Ankara: Vadi Yayınları, 1997, 341 s. Yeni baskı 2: Ankara: Divan Kitap, 2011, 327 s. Yeni baskı 3: İstanbul: İş Bankası Kültür Yayınları, 2017, 154 s.
- “Erdemli Şehir Halkının Görüşleri”, *İslâm Filozoflarından Felsefe Metinleri*, trc. Mahmut Kaya, İstanbul: Klasik, 2003, s. 139-150 (İnsanın toplumsallığı, idareci organ, erdemli şehrin yöneticisinin özellikleri ve erdemli şehrin zıtlarına dair bölümlerin çevirisi).
- *Üstün Ülke (el-Medinetü'l-Fâzıla)*, trc. Seyfi Say, İstanbul: Kurtuba Kitap, 2012, 208 s.

.....

3 Fârâbî'nin mantukla ilgili görüşlerini, muhtelif eserlerinden yapılmış cümle ve paragraf seçkilerinin tercümesiyle ortaya koyan bir çalışma için bk. Ali Durusoy, *Örnek Metinlerle Mantığa Giriş*, İstanbul: Marmara Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Vakfı Yayınları, 2008, s. 33-146.

2. *el-Cem' beyne re'yeyi'l-hakîmeyn*

- “Fârâbînin, Eflâtun ve Aristo Mezhepleri Hakkındaki Fikri”, *Büyük Türk Feylesofu Uzluğ Oğlu Fârâbî'nin Eserlerinden Seçme Parçalar*, trc. Kıvameddin [Burslan], İstanbul: Devlet Matbaası, 1935, s. 71-80 (kısmî çeviri).
- “Eflâtun ile Aristoteles'in Görüşlerinin Uzlaştırılması”, trc. Mahmut Kaya, *Felsefe Arkivi*, 24 (1984), 221-254. Yeni baskı: Mahmut Kaya, *İslâm Filozoflarından Felsefe Metinleri*, İstanbul: Klasik, 2003, s. 151-181. Tercümeden yapılmış bir seçki için bk. Hüseyin Gazi Topdemir, *Fârâbî: Doğu Bilgelisinin Kapısı*, İstanbul: Say Yayınları, 2009, s. 317-331.

3. *ed-De'âvâ'l-kalbiyye (?)*

- “Deavii Kalbiye”, *Farabi: Hayatı, Fikirleri ve Eserlerinden Parçalar*, trc. Hilmi Ziya Ülken - Kıvameddin Bursa[n], İstanbul: Kanaat Kitabevi, ts., s. 115-127.

4. *el-Elfâzu'l-müsta'mele fi'l-mantık*

- “Mantıkta Kullanılan Lafızlar”, trc. Sadık Türker, *Kutadgubilig Felsefe-Bilim Araştırmaları*, 2 (2002), 93-178.
- *Mantıkta Kullanılan Lafızlar*, trc. Yaşar Aydınli, İstanbul: Litera Yayıncılık, 2016, 160 s. (Tercümenin paralelinde metnin Arapça orijinali bulunmaktadır. Girişte, Arapça metnin Diyarbakır Ziya Gökalp Yazma Eser Ktp., nr. 291 [vr. 71-106], Millet Ktp., Feyzullah Efendi, nr. 1882 [vr. 111-128] ve Muhsin Mehdî neşri [Beyrut 1986] karşılaştırılarak oluşturulduğu belirtilse de nüsha farklarına işaret edilmemiştir).

5. *Felsefetü Aristütâlis*

- “Aristo'nun Felsefesi”, *Fârâbî'nin Üç Eseri*, trc. Hüseyin Atay, Ankara: Ankara Üniversitesi İlahiyat Fakültesi, 1974, s. 85-167. Yeni baskı: *Fârâbî'nin Üç Eseri*, İstanbul: Morpa, 2008, s. 91-161. Tercümeden yapılmış bir seçki için bk. Hüseyin Gazi Topdemir, *Fârâbî: Doğu Bilgelisinin Kapısı*, İstanbul: Say Yayınları, 2009, s. 147-175.

6. *Felsefetü Eflâtun*

- “Eflâtun'un Felsefesi”, *Fârâbî'nin Üç Eseri*, trc. Hüseyin Atay, Ankara: Ankara Üniversitesi İlahiyat Fakültesi, 1974, s. 63-84. Yeni baskı: *Fârâbî'nin Üç Eseri*, İstanbul: Morpa, 2008, s. 71-91. Tercümeden yapılmış bir seçki için bk. Hüseyin Gazi Topdemir,

Fârâbî: Doğu Bilgeliliğinin Kapısı, İstanbul: Say Yayınları, 2009, s. 137-146.

7. *el-Fusûlü'l-hamse*

- “Mantık Sanatına Başlamak İsteyen Bir Kimsenin Bilgi Edinmek Zorunda Olduğu Bütün Hususlara Dair Olan Bölümler”, nşr. ve trc. Mübahat Türker, *Ankara Üniversitesi Dil ve Tarih-Coğrafya Fakültesi Dergisi*, XVI/3-4 (1958), 195-213. Yeni baskı: Mübahat Türker-Küyel, *Fârâbî'nin Bazı Mantık Eserleri*, Ankara: Atatürk Kültür, Dil ve Tarih Yüksek Kurumu, 1990, s. 33-52 (Eserin, Süleymaniye Ktp., Hamidiye, nr. 812 ve Topkapı Sarayı Müzesi Ktp., Emanet Hazinesi, nr. 1730'da kayıtlı nüshaları esas alınarak hazırlanmış neşir ve tercümesi).
- “Beş Bölüm”, trc. Hüseyin Sarioğlu, *Mantık Risâleleri*, İstanbul: Çantay Kitabevi, 2001, s. 17-39. Yeni baskı: “Beş Bölüm”, *Mantığa Başlangıç Risâleleri*, Ankara: Türkiye Bilimler Akademisi, 2017, s. 52-75 (Tercümenin paralelinde eserin, açıkça belirtilmese de Refik el-Acem'in neşrine [Beyrut 1985] dayandığı anlaşılan Arapça orijinaline yer verilmiştir).
- “Beş Fasil”, trc. Yaşar Aydın, *Mantığa Giriş Risâleleri*, İstanbul: Litera Yayıncılık, 2018, s. 32-57 (Tercümenin paralelinde, eserin, Süleymaniye Ktp., Hamidiye, nr. 812'de kayıtlı nüshasının dizilmiş hali yer almaktadır).

8. *Fusûlü'l-medentî*

- *Fusûlü'l-medentî: Siyaset Felsefesine Dair Görüşler*, trc. Hanifi Özcan, İzmir: Dokuz Eylül Üniversitesi, 1987, 104 s. Yeni baskı: *Fârâbî'nin İki Eseri: Fusûlü'l-Medentî, Tenbîh alâ Sebîli's-Saâde*, trc. Hanifi Özcan, İstanbul: Marmara Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Vakfı Yayınları, 2005, s. 9-138.

9. *Fusûsu'l-hikem (?)*

- “[51. ve 52. “Fas”lar]”, *Büyük Türk Felsefesi Uzluk Oğlu Fârâbî'nin Eserlerinden Seçme Parçalar*, trc. Kıvameddin [Burslan], İstanbul: Devlet Matbaası, 1935, s. 46-47.
- “Fususulhikem li-ebi Nasr Mehmed bin Ozlug bin Turhan”, *Türk Felsefeleri Antolojisi I*, trc. Hilmi Ziya Ülken, [İstanbul]: Yeni Kitabı, 1935, s. 13-19. Yeni baskı: Hilmi Ziya Ülken - Kıvameddin Burslan, *Farabi: Hayatı, Fikirleri ve Eserlerinden*

Parçalar, İstanbul: Kanaat Kitabevi, ts., s. 210-216 (muhtelif fasların tercümesi).

- “Fârâbî'nin İki Yapıtı”, trc. Mehmet Dağ, *Ondokuz Mayıs Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Dergisi*, 14-15 (2003), 17-87 (Fusûs'un “Felsefenin Temel Önergeleri” başlığıyla tercümesi için bk. s. 50-73).

10. *el-Hatâbe*

- “Retorik”, trc. Ali Tekin, İğdır Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Dergisi, 6 (2015), 1-21 (Eserin, Muhammed Selim Sâlim [Kahire 1976] tarafından yapılan 7-19. sayfalarının tercümesinden ibaret olan çalışmanın paralelinde eserin Arapça orijinali de yer almaktadır).

11. *İhsâü'l-ulûm*

- *İlimlerin Sayımı*, trc. Ahmet Ateş, Ankara: Maarif Vekâleti, 1955, 145 s. Tercümeden yapılmış bir seçki için bk. Hüseyin Gazi Topdemir, *Fârâbî: Doğu Bilgelisinin Kapısı*, İstanbul: Say Yayınları, 2009, s. 257-287.
- *İlimlerin Sayımı*, trc. Ahmet Arslan, Ankara: Vadi Yayınları, 1999, 102 s. Yeni baskı: Ankara: Divan Kitap, 2011, 112 s.
- *İlimlerin Sayımı*, trc. Cevher Caduk, İstanbul: Kurtuba Kitap, 2016, 125 s.
- *İlimlerin Sayımı*, trc. Mevlüt Uyanık – Aygün Akyol, Ankara: Elis Yayınları, 2017, 190 s. (Tercümenin paralelinde eserin Arapça orijinali yer almaktadır. Girişte, Arapça metnin Köprülü Ktp., Fâzıl Ahmed Paşa, nr. 1604'te kayıtlı nüsha ile Osman Emin [Kahire 1949] ve Ali Bû Mülhim [Beyrut 1996] neşirlerinden hareketle oluşturulduğu belirtilmekte, ancak nüsha farklarına işaret edilmemektedir).
- “*İlimlerin Sayımı: İkinci Bölüm: Mantık İlmi Hakkında*”, trc. Yaşar Aydın, *Mantığa Giriş Risâleleri*, İstanbul: Litera Yayıncılık, 2018, s. 90-127 (Tercümenin paralelinde, eserin Osman Emîn tarafından hazırlanan neşine [Kahire 1949] dayanan Arapça orijinaline yer verilmiştir).

12. *İsâgûci (el-Medhal)*

- “İsâgûci”, *Mantık Risâleleri*, trc. Hüseyin Sarıoğlu, İstanbul: Çantay Kitabevi, 2001, s. 41-68. Yeni baskı: “İsâgûci Kitabı Yani [Mantığa] Giriş”, *Mantığa Başlangıç Risâleleri*, Ankara: Türkiye Bilimler Akademisi, 2017, s. 76-103 (Tercümenin paralelinde

eserin, açıkça belirtilmese de Refîk el-Acem'in neşrine [Beyrut 1985] dayandığı anlaşılan Arapça orijinaline yer verilmiştir).

- Yaşar Aydın, "Fârâbî'nin 'Kitâbu Îsâgûcî Ey el-Medhal' Adlı Eseri", *Diyanet: İlmî Dergi*, LII/1 (2016), 17-40.
- "Îsâgûcî Kitabı yani Giriş", trc. Yaşar Aydın, *Mantığa Giriş Risâleleri*, İstanbul: Litera Yayıncılık, 2018, s. 58-89 (Tercümenin paralelinde, eserin, Süleymaniye Ktp., Hamidiye, nr. 812'de kayıtlı nüshasının dizilmiş hali yer almaktadır).

13. *İsbâtü'l-müfârikât*

- "Müfarikat", *Farabi: Hayatı, Fikirleri ve Eserlerinden Parçalar*, trc. Hilmi Ziya Ülken - Kıvımettin Bursa[n], İstanbul: Kanaat Kitabevi, ts., s. 99-108.
- "Soyut Varlıkların İspatı", trc. Hüseyin Aydın, *Uludağ Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Dergisi*, 1 (1986), 9-12.
- "Mufârik Varlıkların İspatı Hakkında Risâle", trc. Nuri Adıgüzel, *Cumhuriyet Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Dergisi*, 2 (1998), 93-97.

14. *Kitâbü'l-Burhân*

- *Kitâbü'l-Burhân*, nşr. ve trc. Ömer Türker- Ömer Mahir Alper, İstanbul: Klasik, 2008 (Tercümenin paralelinde eserin Arapça'sı yer almaktadır. Arapça metnin diziminde Mâcid Fahrî [Beyrut 1987] neşri esas alınmış, Takî Dânişpejûh neşrine de [Kum 1987] müracaat edilmiştir. Tercümenin sonunda, mütercimlerin kelime tercihlerine dair az sayıda not yer almaktadır).

15. *Kitâbü'l-Hiyeli'r-rûhâniyye ve'l-esrâri't-tabî'iyye fî dekâiki'l-eşkâli'l-hendesiyye*

- *Teknik Geometri*, trc. Mehmet Bayrakdar, Ankara: Kültür Bakanlığı, 1989, 158 s. Tercümeden yapılmış bir seçki için bk. Hüseyin Gazi Topdemir, *Fârâbî: Doğu Bilgeliliğinin Kapısı*, İstanbul: Say Yayınları, 2009, s. 81-113.

16. *Kitâbü'l-Hurûf*

- *Kitâbü'l-Hurûf: Harfler Kitabı*, trc. Ömer Türker, İstanbul: Litera Yayıncılık, 2008. vi+319 s. Yeni baskı: *Harfler Kitabı: Kitâbü'l-Hurûf*, İstanbul: Türkiye Yazma Eserler Kurumu Başkanlığı, 2015, 336 s. (Tercümenin paralelinde eserin Arapça'sı yer almaktadır. Arapça metnin hangi neşir veya nüshaya dayandığına

dair herhangi bir bilgi bulunmamakla birlikte büyük ihtimalle Muhsin Mehdî [Beyrut 1990] neşri esas alınmış olmalıdır.

17. *Kitâbü'l-İbâre*

- *Fârâbî'nin Peri Hermeneias Muhtasarı*, nşr. ve trc. Mübahat Türker-Küyel, Ankara: Atatürk Kültür, Dil ve Tarih Yüksek Kurumu, 1990, vii+95 s. (Eserin, Süleymaniye Ktp., Hamidiye, nr. 812; Millet Ktp., Feyzullah Efendi, nr. 1882 ve Topkapı Sarayı Müzesi Ktp., Emanet Hazinesi, nr. 1780'de kayıtlı nüshaları esas alınarak hazırlanmış neşir ve tercümesi).

18. *Kitâbü'l-kıyâsi's-sagîr* (veya *Kitâbü'l-Muhtasari's-sagîr fi keyfiyeti'l-kıyâs* veya *Kitâbü'l-Muhtasari's-sagîr fi'l-mantık alâ tarîkati'l-mütekellimîn*)

- “Küçük Kıyas Kitabı”, nşr. ve trc. Mübahat Türker, Ankara Üniversitesi Dil ve Tarih-Coğrafya Fakültesi Dergisi, XVI/3-4 (1958), 214-286. Yeni baskı: Mübahat Türker-Küyel, *Fârâbî'nin Bazı Mantık Eserleri*, Ankara: Atatürk Kültür, Dil ve Tarih Yüksek Kurumu, 1990, s. 53-126 (Eserin, Süleymaniye Ktp., Hamidiye, nr. 812, Cârullah Efendi, nr. 1349; Topkapı Sarayı Müzesi Ktp., Emanet Hazinesi, nr. 1730 ve Dil ve Tarih-Coğrafya Fakültesi Ktp., İsmail Saib Sencer, nr. 183'te kayıtlı nüshaları esas alınarak hazırlanmış neşir ve tercümesi).

19. *Kitâbü Makâlâti'r-refî'a fi usûli ilmi't-tabî'a* (?)

- “Fârâbî'nin Tabiat İlminin Kökleri Hakkında Yüksek Makaleler Kitabı”, nşr. ve trc. Necati Lugal - Aydın Sayılı, *TTK Belleten*, XV/5 (1951), 81-122. (Eb. 570 [?] numaralı nüshanın neşri ve tercümesi). Tercümeden yapılmış bir seçki için bk. Hüseyin Gazi Topdemir, *Fârâbî: Doğu Bilgelisinin Kapısı*, İstanbul: Say Yayınları, 2009, s. 177-187.

20. *Kitâbü'l-Mille*

- *Din Üstüne*, trc. Yaşar Aydın, Bursa: Arasta Yayınları, 2002, 114 s.
- “Fârâbî'nin *Kitâbü'l-mille* Adlı eserinin Takdim ve Çevirisi”, trc. Fatih Toktaş, *Dîvân: İlmî Araştırmalar*, 12 (2002), 247-273.

21. *Kitâbü Şerâiti'l-yakîn*

- “Fârâbî'nin “*Şerâ'it ul-Yakîn*”i”, nşr. ve trc. Mübahat Türker, *Araştırma: Dil ve Tarih-Coğrafya Fakültesi Felsefe Araştırmaları Enstitüsü Dergisi*, 1 (1963), 151-212. Yeni baskı: Mübahat Türker-

Küyel, *Fârâbî'nin "Şerâ'it ul-Yakîn"*i, Ankara: Atatürk Kültür, Dil ve Tarih Yüksek Kurumu, 1990, vii+78. (Eserin, Süleymaniye Ktp., Esad Efendi, nr. 1918 ile Paris 1008 numaralı İbrânî harfli Arapça nüshası [Vajda'nın transkripsiyonu kullanılarak] karşılaştırılarak yapılmış neşri ve tercümesi. Eserin sonunda Fârâbî'nin *Burhân Muhtasarı*'nın giriş kısımlarının neşir ve tercümesi ek olarak bulunmaktadır). Tercümeden yapılmış bir seçki için bk. Hüseyin Gazi Topdemir, *Fârâbî: Doğu Bilgeliklerinin Kapısı*, İstanbul: Say Yayınları, 2009, s. 75-80.

22. *Kitâbü't-Tahlil*

- “Analitikler Kitabı”, trc. Hacı Kaya, *Kutadgubilig: Felsefe-Bilim Araştırmaları*, 34 (2017), 215-239 (tercüme), 241-276 (metin) (Tercümenin peşi sıra eserin Refik el-Acem neşrinin [Beyrut 1986] tıpkıbasımına yer verilmiştir).

23. *Me'âni'l-akl*

- “Maani-ül-akl (Aklın manaları)”, *Türk Feylesofları Antolojisi I*, trc. Hilmi Ziya Ülken, [İstanbul]: Yeni Kitabcı, 1935, s. 5-6 (kısmî tercüme).
- “Maâni-ül-akl (Kitâb-ül-Akl Ve'l-Ma'kûl)”, *Farabi: Hayatı, Fikirleri ve Eserlerinden Parçalar*, trc. Hilmi Ziya Ülken - Kıvameddin Bursla[n], İstanbul: Kanaat Kitabevi, ts., s. 190-206.
- “Aklın Anlamları”, *İslâm Filozoflarından Felsefe Metinleri*, trc. Mahmut Kaya, İstanbul: Klasik, 2003, s. 127-137. Tercümeden yapılmış bir seçki için bk. Hüseyin Gazi Topdemir, *Fârâbî: Doğu Bilgeliklerinin Kapısı*, İstanbul: Say Yayınları, 2009, s. 305-315.

24. *el-Mesâilü'l-felsefiyye ve'l-ecvibetü anhâ*

- “Cisimlerin Mertebeleri”, “Hıfz ile Fehim Beyninde Mukayese”, “Saadet Nazariyesi, İrade ve İhtiyar Beynindeki Fark”, *Büyük Türk Feylesofu Uzluğ Oğlu Fârâbî'nin Eserlerinden Seçme Parçalar*, trc. Kıvameddin [Burslan], İstanbul: Devlet Matbaası, 1935, s. 34, 45, 47-48, 67 (sırasıyla 34-35., 8. ve 30-31. meselelerin tercümesi).
- “Mesaili Müteferrika”, trc. Hilmi Ziya Ülken - Kıvameddin Bursla[n], *Farabi: Hayatı, Fikirleri ve Eserlerinden Parçalar*, İstanbul: Kanaat Kitabevi, ts., s. 42-57 (1-27. meselelerin tercümesi).

25. *en-Nüket fîmâ yasihhu ve mâ lâ yasihhu min ahkâmi'n-nücûm* veya *Faziletü'l-ulûm*

- “Fazilet-ül-Ulûm”, *Farabi: Hayatı, Fikirleri ve Eserlerinden Parçalar*, trc. Hilmi Ziya Ülken - Kıvametdin Bursa[n], İstanbul: Kanaat Kitabevi, ts., s. 58-73.
- “Astroloji Hakkında Doğru ve Yanlış Bilgiler”, *İslâm Filozoflarından Felsefe Metinleri*, trc. Mahmut Kaya, İstanbul: Klasik, 2003, s. 183-192. Tercümeden yapılmış bir seçki için bk. Hüseyin Gazi Topdemir, *Fârâbî: Doğu Bilgelisinin Kapısı*, İstanbul: Say Yayınları, 2009, s. 333-338.

26. *Risâle fi'l-halâ*

- *Ebû Nasr il-Fârâbî'nin Halâ Üzerine Makalesi*, nşr. ve trc. Necati Lugal - Aydın Sayılı, Ankara: Türk Tarih Kurumu, 1951, 36+16 s. (Ankara Üniversitesi Dil ve Tarih-Coğrafya Fakültesi Ktp., İsmail Saib Sencer, nr. 183'te kayıtlı nüshanın neşri, Türkçe ve İngilizce tercümesi ile tıpkıbasımı). Tercümeden yapılmış bir seçki için bk. Hüseyin Gazi Topdemir, *Fârâbî: Doğu Bilgelisinin Kapısı*, İstanbul: Say Yayınları, 2009, s. 65-73.

27. *Risâle fi'l-ilmi'l-ilâhî (?)*

- “El-Fârâbî'ye Atfedilen Yeni Eflâtuncu Bir Eser: *Risâle fi'l-İlmi'l-İlâhî*”, trc. Fehrullah Terkan, *Dîvân: İlmî Araştırmalar*, 20 (2006), 185-226.

28. *Risâle fîmâ yenbagî en yukaddeme kable te'allümi'l-felsefe*

- “Felsefe Öğrenmeden Evvel Edinilmesi Lâzımgelen Şeyler”, *Büyük Türk Feylesofu Uzluk Oğlu Fârâbî'nin Eserlerinden Seçme Parçalar*, trc. Kıvameddin [Burslan], İstanbul: Devlet Matbaası, 1935, s. 28-31 (kısmî çeviri). Yeni baskı: Hilmi Ziya Ülken, *Türk Feylesofları Antolojisi I*, [İstanbul]: Yeni Kitapçı, 1935, s. 7-9.
- “Felsefe Öğreniminden Önce Bilinmesi Gereken Konular”, trc. Mahmut Kaya, *Felsefe Arkivi*, 26 (1987), 185-192. Yeni baskı: Mahmut Kaya, *İslâm Filozoflarından Felsefe Metinleri*, İstanbul: Klasik, 2003, s. 109-116. Tercümeden yapılmış bir seçki için bk. Hüseyin Gazi Topdemir, *Fârâbî: Doğu Bilgelisinin Kapısı*, İstanbul: Say Yayınları, 2009, s. 289-294.

29. *Risâle fi'r-red men kâle inne'l-insân telâşâ ve fenâ ba'de mevtihi* (?)

- “Fârâbî’ye Atfedilen Küçük Bir Eser”, nşr. ve trc. Mubahat Türker, *Araştırma: Dil ve Tarih-Coğrafya Fakültesi Felsefe Araştırmaları Enstitüsü Dergisi*, III (1965), 1-63. Yeni baskı: *Fârâbî’ye Atfedilen Küçük Bir Eser*, nşr. ve trc. Mübahat Türker-Küyel, Ankara: Atatürk Kültür, Dil ve Tarih Yüksek Kurumu, 1990, 63 s. (Eserin, İstanbul Üniversitesi Ktp., nr. 1458 ve Princeton ELS, nr. 308’de kayıtlı nüshaları ile A. Bedevî’nin *Kitâbü’l-Hayri’l-mahz* neşrinin bazı kısımlarının mukabe edilmesi suretiyle oluşturulmuş neşir ve tercümesi).

30. *Risâle fi’s-siyâse*

- “Er-risâle fis-siyase”, *Türk Feylesofları Antolojisi I*, trc. Hilmi Ziya Ülken, [İstanbul]: Yeni Kitabcı, 1935, s. 25-43.
- “Risâle fi’s-Siyâse’nin Tahkiki”, nşr. Fatih Toktaş, *Dokuz Eylül Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Dergisi*, 33 (2011), 93-151 (Eserin; L. Şeyhû’nun neşrinde kullandığı Beyrut ve Vatikan nüshaları ile A. Bedevî’nin *el-Hikmetü’l-hâlîde* neşrinde kullandığı Paris, Mısır ve İstanbul nüshalarının, Topkapı Sarayı Müzesi Ktp., III. Ahmed, nr. 3185’te kayıtlı nüsha ile karşılaştırılmasıyla hazırlanmış neşri).

31. *Risâletü Zînûni’l-kebîr* (?)

- “Zenon Risâlesi”, *Farabi: Hayatı, Fikirleri ve Eserlerinden Parçalar*, trc. Hilmi Ziya Ülken - Kıvamettin Bursa[n], İstanbul: Kanaat Kitabevi, ts., s. 108-114.

32. *es-Siyâsetü’l-medeniyye*

- *es-Siyaset ul-Medeniyye*, trc. Mehmet Aydın - Abdulkadir Şener - M. Rami Ayas, Ankara: Kültür Bakanlığı, 1980, x+81 s. Yeni baskı: İstanbul: Büyüyenay Yayınları, 2012, 128 s.

33 *Şerhu’l-İbâre*

- *Şerhu’l-İbâre: Peri Hermeneias Büyük Şerhi*, nşr. ve trc. Ferruh Özpilavcı, İstanbul: Litera Yayıncılık, 2015, 584 s. (Tercümenin paralelinde, F.W. Zimmerman’ın İngilizce tercümesindeki [Oxford 1991] önerilerin, Wilhelm Kutsch S.J. ve Stanley Marrow S.J. (Beyrut 1971) tarafından yapılan tenkitli neşre uyarlanması sonucunda elde edilen eserin Arapça orijinali yer almaktadır).

34. *Şerhu sadri'l-makâleti'l-ûlâ min kitâbi Uklîdis ve Şerhu sadri'l-makâleti'l-hâmise*

- *Fârâbî'nin Geometri Felsefesine İlişkin Metinler*, nşr. ve trc. Mübahat Türker-Küyel, Ankara: Atatürk Kültür, Dil ve Tarih Yüksek Kurumu, 1992, vii+31 s. (Metinlerin Türkçe çevirilerine, Gad Freudenthal tarafından gerçekleştirilen neşirleri ve Fransızca tercümeleri eşlik etmektedir).

35. *et-Ta'likât (?)*

- "Et-Ta'likat", *Farabi: Hayatı, Fikirleri ve Eserlerinden Parçalar*, trc. Hilmi Ziya Ülken - Kıvamettin Bursla[n], İstanbul: Kanaat Kitabevi, ts., s. 73-99.

36. *Tahsilü's-sa'âde*

- "Tahsil-üs-Saâde", *Farabi: Hayatı, Fikirleri ve Eserlerinden Parçalar*, trc. Hilmi Ziya Ülken - Kıvamettin Bursla[n], İstanbul: Kanaat Kitabevi, ts., s. 154-189.
- "Mutluluğu Kazanma", *Fârâbî'nin Üç Eseri*, trc. Hüseyin Atay, Ankara: Ankara Üniversitesi İlahiyat Fakültesi, 1974, s. 1-62. Yeni baskı: *Fârâbî'nin Üç Eseri*, İstanbul: Morpa, 2008, s. 19-70. Tercümeden yapılmış bir seçki için bk. Hüseyin Gazi Topdemir, *Fârâbî: Doğu Bilgelisinin Kapısı*, İstanbul: Say Yayınları, 2009, s. 115-136.
- *Mutluluğun Kazanılması*, trc. Ahmet Arslan, Ankara: Vadi Yayınları, 1999, 96 s. Yeni baskı: Ankara: Divan Kitap, 2012, 100 s.

37. *Telhîsu nevâmîsi Eflâtûn*

- *Eflâtun Kanunlarının Özeti*, trc. Fahrettin Olguner, Ankara: Kültür ve Turizm Bakanlığı, 1985, 88 s. Tercümeden yapılmış bir seçki için bk. Hüseyin Gazi Topdemir, *Fârâbî: Doğu Bilgelisinin Kapısı*, İstanbul: Say Yayınları, 2009, s. 233-256.

38. *et-Tenbih alâ sebîli's-sa'âde*

- "Kitab-üt-Tenbih", *Farabi: Hayatı, Fikirleri ve Eserlerinden Parçalar*, trc. Hilmi Ziya Ülken - Kıvamettin Bursla[n], İstanbul: Kanaat Kitabevi, ts., s. 127-154.
- *Mutluluk Yoluna Yönelme*, trc. Hanifi Özcan, İzmir: Anadolu Matbaacılık, 1993, 68 s. Yeni baskı: *Fârâbî'nin İki Eseri: Fusûlü'l-Medenî, Tenbih alâ Sebîli's-Saâde*, trc. Hanifi Özcan, İstanbul:

Marmara Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Vakfı Yayınları, 2005, s. 141-190.

- “*et-Tenbîh alâ Sebîli’s-seâde: Mutluluk Yoluna Yönlendirme*”, trc. Yaşar Aydın, *Mantığa Giriş Risâleleri*, İstanbul: Litera Yayıncılık, 2018, s. 128-147 (Tercümenin paralelinde, eserin, Topkapı Sarayı Müzesi Ktp., Emanet Hazinesi, nr. 1730’da kayıtlı nüshasının dizilmiş hali yer almaktadır. Metnin orijinalinin hazırlanmasında Sahbân Halîfât’ın neşrinin de [Amman 1987] dikkate alındığı belirtilmektedir).

39. *et-Tevti’e fi’l-mantık*

- “Mantığa Başlangıç”, nşr. ve trc. Mübahat Türker, *Ankara Üniversitesi Dil ve Tarih-Coğrafya Fakültesi Dergisi*, XVI/3-4 (1958), 182-194. Yeni baskı: Mübahat Türker-Küyel, *Fârâbî’nin Bazı Mantık Eserleri*, Ankara: Atatürk Kültür, Dil ve Tarih Yüksek Kurumu, 1990, s. 19-31 (Eserin, Süleymaniye Ktp., Hamidiye, nr. 812, Ayasofya, nr. 4839 [2 nüsha], Ayasofya, nr. 4854 ve Topkapı Sarayı Müzesi Ktp., Emanet Hazinesi, nr. 1730’da kayıtlı nüshaları esas alınarak hazırlanmış neşir ve tercümesi).
- “Mantığa Başlangıç”, *Mantık Risâleleri*, trc. Hüseyin Sarıoğlu, İstanbul: Çantay Kitabevi, 2001, s. 4-16. Yeni baskı: “Önsöz yahut Mantığa Başlangıç Risâlesi”, *Mantığa Başlangıç Risâleleri*, Ankara: Türkiye Bilimler Akademisi, 2017, s. 34-51 (Tercümenin paralelinde eserin, açıkça belirtilmese de Refik el-Acem’in neşrine [Beyrut 1985] dayandığı anlaşılan Arapça orijinaline yer verilmiştir).
- “*et-Tavtiya veya Mantığa Giriş Risâlesi*”, trc. Yaşar Aydın, *Mantığa Giriş Risâleleri*, İstanbul: Litera Yayıncılık, 2018, s. 14-31 (Tercümenin paralelinde, eserin, Süleymaniye Ktp., Hamidiye, nr. 812’de kayıtlı nüshasının dizilmiş hali yer almaktadır).

40. *Uyûnü’l-mesâil (?)*

- “Mevcutların Kısımları”, “Nefsin Kuvvetleri”, *Büyük Türk Feylesofu Uzluğ Oğlu Fârâbî’nin Eserlerinden Seçme Parçalar*, trc. Kıvameddin [Burslan], İstanbul: Devlet Matbaası, 1935, s. 31-32, 39-41 (kısmî çeviri). Yeni baskı: Hilmi Ziya Ülken, *Türk Feylesofları Antolojisi I*, [İstanbul]: Yeni Kitabı, 1935, s. 9-12 (Kıvameddin Burslan’ın çevirisine ilaveler içermektedir); ayrıca bk. Hilmi Ziya Ülken - Kıvameddin Burslan, *Farabi: Hayatı, Fikirleri ve Eserlerinden Parçalar*, İstanbul: Kanaat Kitabevi, ts., s. 207-210.

- “Felsefenin Temel Meseleleri”, trc. Mahmut Kaya, *Felsefe Arkivi*, 25 (1984), 203-212. Yeni baskı: Mahmut Kaya, *İslâm Filozoflarından Felsefe Metinleri*, İstanbul: Klasik, 2003, s. 117-126. Tercümeden yapılmış bir seçki için bk. Hüseyin Gazi Topdemir, *Fârâbî: Doğu Bilgelisinin Kapısı*, İstanbul: Say Yayınları, 2009, s. 295-303.
- “Fârâbî'nin İki Yapıtı”, trc. Mehmet Dağ, *Ondokuz Mayıs Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Dergisi*, 14-15 (2003), 17-87 (*Uyûn*'un “Mantık ve Eski Felsefenin İlkeleri Konusunda Sorunların Kaynakları” başlığıyla tercümesi için bk. s. 74-86).

41. *el-Vâhid ve'l-vahte*

- “el-Vâhid ve'l-Vahde: Bir ve Birlik”, trc. Cevdet Kılıç, *Fırat Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Dergisi*, 13/2 (2008), 441-466. Yeni baskı: Cevdet Kılıç, *İslam Düşüncesinde Bir Metafizigi ve Fârâbî'nin “el-Vâhid ve'l-Vahde” İsimli Eseri*, Ankara: Fecr Yayınları, 2014 (Tercümenin sonunda, eserin, Muhsin Mehdî tarafından yapılan neşrinin [Dârülbeyzâ 1990] tıpkıbasımına yer verilmiştir).

42. *Vücübü snâ'ati'l-kimyâ*

- “Fârâbî'nin Simyanın Lüzumu Hakkındaki Risâlesi”, nşr. ve trc. Aydın Sayılı, *Belleten*, XV/5 (1951), 65-79. [Eserin Berlin ve Leiden nüshaları ile Kâtib Çelebi'nin eserden yapmış olduğu nakiller esas alınarak hazırlanmış neşir ve tercümesi]. Tercümeden yapılmış bir seçki için bk. Hüseyin Gazi Topdemir, *Fârâbî: Doğu Bilgelisinin Kapısı*, İstanbul: Say Yayınları, 2009, s. 339-341.

İBN MİSKEVEYH

1. *Câvidân-hired (el-Hikmetü'l-hâlide)*

- *Kebetos Pinaks: İnsan Yaşamının Tablosu*, s.nşr. Ali Utku - Nevzat H. Yanık, Konya: Çizgi Kitabevi, 2011, s. 117-152, 155-192 (Kitabın “Lugazü Kâbis” başlıklı bölümünün Ali Suâvi tarafından 1873'te Paris'te yapılan neşrinin tercümesi ile aynı metnin Manastırlı Mehmed Rifat tarafından yapılan tercümesi).

2. *el-Fevzü'l-asgar*

- “Küçük Başarı”, *İslâm Filozoflarından Felsefe Metinleri*, trc. Mahmut Kaya, İstanbul: Klasik, 2003, s. 253-260 (Kitabın üçüncü meselesinin “Evrendeki Varlıkların Mertebeleri ve

Birbirleriyle Olan İlişkileri” ve “Vahyin Nasıl Gerçekleştiği Üzerine” başlıklı birinci ve dördüncü fasıllarının tercümesi).

3. *Risâle fi'l-hayf mine'l-mevt ve hakikatühû ve hâlû'n-nefs ba'dehû*
 - “Ölüm Korkusu, Mahiyeti ve Nefsin Ölümünden Sonraki Durumu”, trc. İbrahim Aslan, *Ankara Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Dergisi*, LII/2 (2011), 327-332.
4. *Risâle fi'l-lezzât ve'l-âlâm*
 - “Lezzet ve Elem Üzerine”, *İslâm Filozoflarından Felsefe Metinleri*, trc. Mahmut Kaya, İstanbul: Klasik, 2003, s. 261-267.
5. *Tehzîbü'l-ahlâk ve tathîru'l-a'râk*
 - *Ahlâkı Olgunlaştırma*, trc. Abdülkadir Şener - İsmet Kayaoğlu - Cihad Tunç, Ankara: Kültür ve Turizm Bakanlığı, 1983, 199 s. Yeni baskı: *Tehzîbü'l-Ahlâk: Ahlâk Eğitimi*, İstanbul: Büyüyenay Yayınları, 2013, 250 s.
6. *Tertîbü's-sa'âdât ve menâzilü'l-ulûm*
 - *Mutluluk ve Felsefe: Tertîbü's-sa'âdât ve menâzilü'l-ulûm*, nşr. ve trc. Hümeysra Özturan, İstanbul: Klasik, 2017 (Tercümenin paralelinde, eserin, Meclis-i Şûrâ-yı İslâmî Ktp., nr. 7001; Millet Ktp., Ali Emîrî Efendi, nr. 1401-1402 ve Diyarbakır İl Halk Ktp., nr. 403'te yer alan el yazması nüshaları ile *Mekârimü'l-ahlâk*'in hâşiyesinde [Tahran 1314/1896-7], Molla Sadrâ'nın *el-Mebde' ve'l-me'âd*'ının hâşiyesinde [Tahran 1314/1896-7] ve müstakil olarak *es-Sa'âde li'bn Miskeveyh fi'l-ahlâk* adıyla [Kahire 1928] yapılan neşirlerinin karşılaştırılması ile oluşturulan Arapça orijinaline yer verilmektedir).
7. *[Vasiyyetü İbn Miskeveyh]*
 - “İbn Miskeveyh'in Vasiyeti”, *İslâm Filozoflarından Felsefe Metinleri*, trc. Mahmut Kaya, İstanbul: Klasik, 2003, s. 269-271 (Ebû Hayyân et-Tevhîdî'nin *el-Mukâbesât*'ta aktardığı vasiyet metninin tercümesi).

İHVÂN-ı SAFÂ⁴

1. Resâil

- “Tanımlar Üzerine (İhvân-ı Safâ Risâlelerinden Kırkbirinci Risâle)”, trc. Enver Uysal, *Uludağ Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Dergisi*, VI/6 (1994), 403-411.
- “İhvân-ı Safâ Risâleleri”, *İslâm Filozoflarından Felsefe Metinleri*, trc. Mahmut Kaya, İstanbul: Klasik, 2003, s. 215-228 (*Resâil ve er-Risâletü'l-câmi'a'nın* muhtelif bölüm ve pasajlarının tercümesi).
- *İhvân-ı Safâ Risâleleri*, trc. Ali Durusoy - Bayram Ali Çetinkaya - İsmail Çalışkan - Ahmet Hakkı Turabi - Ali Avcu - Enver Uysal - Ömer Bozkurt - Elmin Aliyev, ed. Abdullah Kahraman, I, İstanbul: İdea Ayrıntı, 2012, 321 s. (İlk on dört risâlenin tercümesi).
- *İhvân-ı Safâ Risâleleri*, trc. Abdullah Kahraman - İsmail Çalışkan - Enver Uysal - Ali Avcu - Murat Demirkol - Kamuran Gökdağ - Elmin Aliyev, ed. Abdullah Kahraman, II, İstanbul: İdea Ayrıntı, 2013, 335 s. (On beş-yirmi altıncı risâlelerin tercümesi).
- *İhvân-ı Safâ Risâleleri*, trc. Abdullah Kahraman - Ali Durusoy - Metin Özdemir, Ramazan Muslu - Murat Demirkol - Halil İbrahim Şimşek - Ali Avcu - Ömer Bozkurt - M. Fatih Demirci - Kamuran Gökdağ - Yalçın Adalık, ed. Abdullah Kahraman, III, İstanbul: İdea Ayrıntı, 2014, 428 s. (Yirmi yedi-kırk ikinci risâlelerin tercümesi).
- *İhvân-ı Safâ Risâleleri*, trc. Abdullah Kahraman - Metin Özdemir - Murat Demirkol - Mehmet Vural - M. Kazım Arıcan - Salih Aydın - İbrahim Türkoğlu, ed. Abdullah Kahraman, IV, İstanbul: İdea Ayrıntı, 2014, 319 s. (Kırk üç - elli ikinci risâlelerin tercümesi).
- *İhvân-ı Safâ Risâleleri*, trc. Abdullah Kahraman - Ali Durusoy - Metin Özdemir - Murat Demirkol - Muhammed Fatih Kılıç - Tahsin Yurttaş, ed. Abdullah Kahraman, V, İstanbul: İdea Ayrıntı, 2016, 362 s. (*er-Risâletü'l-câmi'a'nın* tercümesi).

••••••••

4 Enver Uysal, *Örnek Metinlerle İhvân-ı Safâ ve İbn Sinâ Felsefesi* (Bursa: Emin Yayınları, 2013) adlı çalışmasında *İhvân-ı Safâ Risâleleri*'nden şu başlıkların tercümesine yer vermiştir: “Tanımlar Üzerine”, “Akıl ve Düşünülen Şey Üzerine”, “Âlemin Varlığının Tanrı'dan Olduğuna Dair”, “Bilimsel Sanatlar ve Amaçları Üzerine”, “Pratik Sanatlar ve Amaçları Üzerine”, “Ahlâkın Anlamı ve Farklı Oluşunun Nedenleri Üzerine”, “İnsanın Sorumluluğunun Hikmet ve Espirisi”, “Tabiatın Mahiyeti Üzerine” (s. 61-156).

İBN SİNÂ⁵1. *el-Adhaviyye fi'l-me'âd*

- “el-Adhaviyye fi'l-me'âd”, *Felsefe ve Ölüm Ötesi*, trc. Mahmut Kaya, İstanbul: Klasik, 2011, s. 1-46 (Tercümenin paralelinde eserin, Hasan Âsî neşrini [Beyrut 1987] esas alan Arapça metni yer almaktadır).

2. *el-Ahd*

- Mehmed Ali Aynî, “İbn Sînâ'da Tasavvuf”, *Büyük Türk Filozof ve Tıp Üstadı İbni Sina: Şahsiyeti ve Eserleri Hakkında Tetkikler*, İstanbul: Türk Tarih Kurumu Yayınları, 1937 (“İbn Sina'nın Milliyeti, Hayatı, Felsefesi” bölümü içinde), s. 8-12 (tercüme).
- Mahmut Kaya, “İbn Sînâ'nın Filozof Yemini”, *Uluslararası İbn Sînâ Sempozyumu: Bildiriler*, ed. Mehmet Mazak - Nevzat Özkaya, İstanbul: İstanbul Büyükşehir Belediyesi Kültür A.Ş. Yayınları, 2008, II, 155-160 (tercüme).

3. *el-Ahlâk*

- *İbn Sînâ'nın Şimdiye Kadar Bilinmeyen Yeni Bir Ahlâk Risâlesi*, nşr. ve trc. Bekir Karlığa, İstanbul 1993 (Neşirde İstanbul Üniversitesi Ktp., nr. 1458'deki nüsha esas alınmıştır). Tercümenin yeni baskısı: Bekir Karlığa, Aykut Kazancıgil, “Hekimbaşı Mustafa Behçet Efendi ve İbn Sînâ'nın Yeni Bir Ahlâk Risâlesi”, *Tıp Tarihi Araştırmaları*, 6 (1997), 121-142.
- Fatih Toktaş, “İbn Sînâ'nın ‘Risâle fi 'İlmi'l-Ahlâk’ Risalesinin Takdim, Tahkik ve Çevirisi”, *Dokuz Eylül Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Dergisi*, 43 (2016), 7-52 (Eserin *Tis'ü resâil* [Kahire 1989], Âsî [y.y. 1986], Şemseddin [Beyrut 1988], Köprülü Ktp., Fâzıl Ahmed Paşa, nr. 868; Nuruosmaniye Ktp., nr. 4894'te yer alan nüshaları dikkate alınarak hazırlanmış neşri ve tercümesi ile *el-Birr ve'l-ism* ve *Risâletü'l-ahd* ile ilişkisine dair ayrıntılı tahlili).

4. *el-Birr ve'l-ism*

- Gürbüz Deniz, “İbn Sînâ'nın Ahlaka Ait Risalesi (Risale fi'l-Birr ve'l-İsm)”, *Diyanet İlmî Dergi*, L/1(2014), 229-243 (Risalenin Süleymaniye Ktp., Ayasofya, nr. 4829'da kayıtlı nüshasının çevirisi).

.....

5 İbn Sînâ'nın mantıkla ilgili görüşlerini, muhtelif eserlerinden yapılmış cümle ve paragraf seçkilerinin tercümesiyle ortaya koyan bir çalışma için bk. Ali Durusoy, *Örnek Metinlerle Mantığa Giriş*, İstanbul: Marmara Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Vakfı Yayınları, 2008, s. 147-297.

5. *Dânişnâme-i Alâî*

- *Dânişnâme-i Alâî: Alâî Hikmet Kitabı*, trc. Murat Demirkol, İstanbul: Türkiye Yazma Eserler Kurumu Başkanlığı, 2013, xxvii+494 s. (Tercümenin paralelinde eserin Nuruosmaniye Ktp., nr. 2682'de kayıtlı nüshasının tıpkıbasımı yer almaktadır).

6. *Def'u'l-gam mine'l-mevt*

- *Ölüm Korkusundan Kurtuluş Risâlesi*, trc. M. Hazmi Tura, y.y., 1959, s. 1-22. Yeni baskı: *Namaz Risâlesi*'yle birlikte, s. 23-48.

7. *Cevâb sitte aşera mes'ele li-Ebî Reyhân*

- "Cevâb sitte aşera mes'ele li-Ebî Reyhân (el-Bîrûnî)", *Resâilü İbn Sînâ II*, nşr. Hilmi Ziya Ülken, İstanbul: İstanbul Üniversitesi Edebiyat Fakültesi Yayınları, 1953, s. 2-9 (Neşirde hangi nüshaların esas alındığı belirtilmemiş, dipnotlarda nüsha farkına yer verilmemiştir).

8. *Ecvibe alâ mesâili Ebi'r-Reyhân el-Bîrûnî*

- "Ecvibetü mesâil se'ele anhâ Ebû Reyhân", *Resâilü İbn Sînâ II*, nşr. Hilmi Ziya Ülken, İstanbul: İstanbul Üniversitesi Edebiyat Fakültesi Yayınları, 1953, s. 10-36 (Neşirde açıkça belirtilmese de muhtemelen İstanbul Üniversitesi Ktp., nr. 1458'deki nüsha esas alınmıştır).
- Muhammed Tanci, "Beyrûnî'nin İbn-i Sînâ'ya Yönelttiği Bazı Sorular, İbn-i Sînâ'nın Cevapları ve Bu Cevaplara Beyrûnî'nin İtirazları", *Beyrûnî'ye Armağan*, Ankara: Türk Tarih Kurumu, 1974, s. 231-260 (tercüme), s. 261-301 (neşir) (Eserin, Bursa Bölge Yazmalar Ktp., Hüseyin Çelebi, nr. 1194; İstanbul Üniversitesi Ktp., nr. 1458 ve Süleymaniye Ktp., Ayasofya, nr. 4853'te kayıtlı nüshaları ile Tahran 1972 ve Kahire 1917 baskıları esas alınarak hazırlanmış neşri).

9. *Ecvibe an aşri mesâil*

- "Ecvibe an aşri mesâil", *Resâilü İbn Sînâ II*, nşr. Hilmi Ziya Ülken, İstanbul: İstanbul Üniversitesi Edebiyat Fakültesi Yayınları, 1953, s. 76-82 (Neşirde hangi nüsha ya da nüshaların esas alındığına dair bir kayıt bulunmamaktadır).
- "İbn Sînâ'nın *On Sorunun Karşılıkları*", nşr. ve trc. Mübahat Türker Küyel, *Beyrûnî'ye Armağan*, Ankara: Türk Tarih Kurumu, 1974, s. 95-102 (tercüme), s. 103-112 (Eserin, Süleymaniye Ktp., Ayasofya, nr. 2389 ve 4853; İstanbul Üniversitesi Ktp.,

nr. 1458 ve Koca Râgıb Paşa Ktp., nr. 1461'de kayıtlı nüshaları esas alınarak hazırlanmış neşri).

10. *el-Edviyetü'l-kalbiyye*

- “Edviye-i Kalbiye”, *Büyük Türk Filozof ve Tıp Üstadı İbni Sina: Şahsiyeti ve Eserleri Hakkında Tetkikler*, nşr. ve trc. Kilisli Rifat Bilge, İstanbul: Türk Tarih Kurumu Yayınları, 1937 (“İbn Sina'dan Tercemeler” bölümü içinde), s. 1-64 (tercüme), s. 1-56 (Süleymaniye Ktp., Fâtih, nr. 3625'te kayıtlı nüshanın neşri).

11. [*Eş'ârü's-Şeyh*]

- Kilisli Rifat [Bilge], “İbn Sînâ'nın Türkçe Bir Kıtası”, *Büyük Türk Filozof ve Tıp Üstadı İbni Sina: Şahsiyeti ve Eserleri Hakkında Tetkikler*, İstanbul: Türk Tarih Kurumu Yayınları, 1937 (“İbn Sina Folklorları ve Bazı Parçalar” bölümü içinde), s. 1 (Millet Ktp., Ali Emîrî Efendi, nr. 685'de kayıtlı bir kitabın 219^a varakında İbn Sînâ'ya ait olduğu belirtilen Türkçe bir kıtanın tıpkıbasımı).
- “İbn Sina'nın İbni Usaybia'nın Tabakat'ındaki Hal Tercemesi”, *Büyük Türk Filozof ve Tıp Üstadı İbni Sina: Şahsiyeti ve Eserleri Hakkında Tetkikler*, trc. M. Şerefeddin Yalıtıkaya, İstanbul: Türk Tarih Kurumu Yayınları, 1937 (“İbn Sina'dan Tercemeler” bölümü içinde), s. 1-39. (*Uyünü'l-enbâ*'daki İbn Sînâ'ya dair hal tercümesinde geçen filozofa ait şiirler bu makalede Yalıtıkaya tarafından tercüme edilmiştir. Yeni baskı: Şerefeddin Yalıtıkaya, *İbn Sina Kitabı*, haz. İsmail Dervişoğlu - Selma Günaydın, İstanbul: Büyüyenay Yayınları, 2014, s. 40-60).
- “İbni Sînâ'nın Basılmamış Şiirleri”, *Büyük Türk Filozof ve Tıp Üstadı İbni Sina: Şahsiyeti ve Eserleri Hakkında Tetkikler*, nşr. ve trc. M. Şerefeddin Yalıtıkaya, İstanbul: Türk Tarih Kurumu Yayınları, 1937 (“İbn Sina'dan Tercemeler” bölümü içinde), s. 40-51. Yeni baskı: Şerefeddin Yalıtıkaya, *İbn Sina Kitabı*, haz. İsmail Dervişoğlu - Selma Günaydın, İstanbul: Büyüyenay Yayınları, 2014, s. 105-133.
- Süheyl Ünver, “İbn Sînâ'nın Manzum Bir Nasihati”, *Türk Tıp Tarihi Arkivi*, IV/13 (1939), 78-80 (Süleymaniye Ktp., Damat İbrâhim Paşa, nr. 930'da bulunan Şemsüddin el-Âmüli'nin *Şerhu'l-Kânûn* adlı eserinin ilk sayfasındaki İbn Sînâ'ya ait bir kıtanın tercümesi).

- Saime İnal-Savi, “İbn Sînâ ve Farsça Rübâileri”, *Uluslararası İbn Sînâ Sempozyumu Bildirileri*, Ankara: Kültür ve Turizm Bakanlığı Milli Kütüphane, 1984, s. 455-466.

12. *Hay b. Yakzân*

- “Hayy’İbni Yakzan Tercemesi”, *Büyük Türk Filozof ve Tıp Üstadı İbni Sina: Şahsiyeti ve Eserleri Hakkında Tetkikler*, nşr. ve trc. M. Şerefeddin Yalıtıkaya, İstanbul: Türk Tarih Kurumu Yayınları, 1937 (“İbn Sina’dan Tercemeler” bölümü içinde), s. 52-88 (+8) (Eserin, Leiden [1889] ve Mısır [1917] baskılarının tashih edilmesi suretiyle neşri). Yalıtıkaya’nın bu tercümesi, N. Ahmet Özalp’in sadeleştirmesiyle 1996’da yayımlanmıştır: *Hay b. Yakzan*, İstanbul: Yapı Kredi Yayınları, 1996, s. 9-48 [İbn Tufeyl’in *Hayy b. Yakzân*’ıyla birlikte]. Tercümeden yapılmış bir seçki için bk. Hüseyin Gazi Topdemir, *İbn Sînâ: Doğunun Sönmeyen Yıldızı*, İstanbul: Say Yayınları, 2009, s. 675-682) ve Derya Örs’ün, müellifi meçhul bir şerh ve Henry Corbin’in açıklamalarını ilavesiyle 1997’de (“Risâle-i Hayy İbn Yakzân ve Şerhi”, *İslâm Felsefesinde Sembolik Hikâyeler: İbn Sînâ-Sühreverdi-A. Gazzâlî-Necm-i Râzî*, İstanbul: İnsan Yayınları, 1997, s. 23-77) yeniden yayımlanmıştır. Ayrıca Derya Örs’ün bu son çalışması 2000’de *Ruhun Uyanışı* (İstanbul: İnsan Yayınları, 2000, s. 283-338 [İbn Tufeyl’in *Hayy b. Yakzân*’ıyla birlikte]) adlı eser içinde de yayımlanmıştır. Yalıtıkaya’nın tercümesinin yeni neşri için bk. İbn Sina, *Hayy bin Yakzan*, trc. Şerefeddin Yalıtıkaya, haz. İsmail Dervişoğlu, İstanbul: Büyüyenay Yayınları, 2014, 86 s.

13. *el-Hikmetü’l-meşrikiyye*

- Ahmet Özcan, *İbn Sînâ’nın el-Hikmetu’l-Meşrikiyye Adlı Eseri ve Tabiat Felsefesi* (yüksek lisans tezi, dnş. Bekir Karlığa), Marmara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul 1993, 33+219 s. (Eserin fizik bölümünün, Nuruosmaniye Ktp., nr. 4894 ve Süleymaniye Ktp., Ayasofya, nr. 2403’teki nüshalar esas alınarak yapılmış neşri).

14. *el-Hutbe fi’t-temcîd*

- [Ömer] Hayyam, *Rubâiler ve Silsilat-al-Tartîb, İbn-i Sînâ’nın Tamcîd’i ve Tercemesi*, nşr. ve trc. Abdülbâki Gölpınarlı, İstanbul: Remzi Kitabevi, 1953, s. 175-185 (tercüme), 126-136 (neşir) (Eserin, Topkapı Sarayı Müzesi Ktp., III. Ahmed, nr. 3447 ve

Revan Köşkü, nr. 2042'deki nüshalarını esas alan neşri ve Ömer Hayyâm'ın Farsça tercümesi yanında her iki metnin de Gölplinarlı tarafından yapılan Türkçe tercümesi).

15. *İsbâtü'n-nübüvvât ve te'vilü rumûzihim ve emsâlihim* (?)

- “Nübüvvetin İspatı ve (Nebilerin) Sembol ve Benzetmelerinin Te'vili Üzerine”, trc. Hüseyin Aydın - Enver Uysal - Hidayet Peker, *Uludağ Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Dergisi*, 7 (1998), 565-573. Yeni baskı: Enver Uysal, *Örnek Metinlerle İhvân-ı Safâ ve İbn Sînâ Felsefesi*, Bursa: Emin Yayınları, 2013, s. 239-251.
- Fatma Zehra Pattabanoğlu, *İbn Sînâ'da Nübüvvet Problemi* (yüksek lisans tezi, dñş. Bekir Karlığa), Marmara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul 1999, 79 s. (İstanbul Üniversitesi Ktp., nr. 4754 ve 1458; Topkapı Sarayı Müzesi Ktp., III. Ahmed [numarası belirtilmemiş]; Süleymaniye Ktp., Ayasofya, nr. 4849 ve 4853, Nuruosmaniye Ktp., nr. 4894'te kayıtlı nüshalar ve Michael E. Marmura tarafından yapılan tenkitli neşir [Beyrut 1968] esas alınarak hazırlanmış neşir).
- “[Peygamberlerin] Peygamberliklerin[in] İspatı ve Onların Kullandıkları Sembol ve Örneklerin Yorumu Hakkında Risâle”, *İbn Sînâ: Risâleler*, trc. Alparslan Açıkgenç - M. Hayri Kırbasoğlu, Ankara: Kitâbiyât, 2004, s. 35-44.

16. *el-İşârât ve't-tenbîhât*

- *İşaretler ve Tembihler*, nşr. ve trc. Ali Durusoy - Muhittin Macit - Ekrem Demirli, İstanbul: Litera Yayıncılık, 2006, xii+440 s. (Tercümenin paralelinde Arapça metne de yer verilmiştir. Önsözde “belirli bir yazma veya neşre bağlı kalınmayıp başta Süleymaniye Ktp., Fâtih, nr. 3173, Laleli, nr. 2485; Millet Ktp., Feyzullah Efendi, nr. 1179; Tire Necip Paşa Ktp., nr. 448 ve benzeri pek çok yazma ve Mahmud Şihâbî [Tahran 1960] gibi neşirler göz önüne alınarak yeni bir metnin inşasına gidilmiştir” denmektedir [s. xi]. Ancak nüshalar/neşirler arasındaki farklara dair gerek metin içinde gerekse sonnotlarda herhangi bir bilgiye yer verilmemiştir). Yeni baskı: İstanbul: Vakıflar Genel Müdürlüğü Yayınları, 2011. Yeni baskı: trc. Ali Durusoy - Ekrem Demirli, İstanbul: Türkiye Yazma Eserler Kurumu Başkanlığı, 2014 (Bu baskıda tercümenin paralelinde, eserin Süleymaniye Ktp., Ayasofya, nr. 2382'de kayıtlı nüshasının

tıpkıbasımı yer almaktadır). Tercümeden yapılmış bir seçki için bk. Hüseyin Gazi Topdemir, *İbn Sînâ: Doğunun Sönmeyen Yıldızı*, İstanbul: Say Yayınları, 2009, s. 531-607.

- Mehmed Ali Aynî, “İbn Sînâ’da Tasavvuf”, *Büyük Türk Filozof ve Tıp Üstadı İbni Sina: Şahsiyeti ve Eserleri Hakkında Tetkikler*, İstanbul: Türk Tarih Kurumu Yayınları, 1937 (“İbn Sina’nın Milliyeti, Hayatı, Felsefesi” bölümü içinde), s. 12-20 (*el-İşârât ve’t-tenbîhât*’ın “Makâmâtü’l-ârifin” adlı dokuzuncu *nematının* tercümesi).
- *Ârifler ve Olağanüstü Hadiselerin Sırları*, trc. Ömer Türker, İstanbul: Hayykitap, 2010, 120 s. (*el-İşârât ve’t-tenbîhât*’ın “Makâmâtü’l-ârifin” başlıklı dokuzuncu ve “Esrârü’l-âyât” adlı onuncu *nematının* Fahreddin er-Râzî şerhiyle birlikte çevirisi).
- “Var Olma Bilinci Her Şeyden Önce Gelir”, *İslâm Filozoflarından Felsefe Metinleri*, trc. Mahmut Kaya, İstanbul: Klasik, 2003, s. 295-298 (*eş-Şifâ: en-Nefs, el-İşârât ve’t-tenbîhât* ve *el-Adhaviyye fi’l-me’âd*’dan var olma bilinciyle ilgili metinlerin tercümesi).
- Dilaver Gürer, “İbn Sînâ (ö. 428/1037) ve ‘Makâmâtü’l-Ârifin’i”, *Tasavvuf*, 6 (2001), 119-158 (*el-İşârât ve’t-tenbîhât*’ın dokuzuncu *nematının* tercümesi). Yeni baskı: *Sûfi İbn Sînâ ve Makâmâtü’l-ârifin*, İstanbul: Gelenek Yayıncılık, 2012.
- *Ariflerin Makamları (Makamatu’l-Arifin ve Esraru’l-Ayat)*, trc. Kemal Küntaş – Shaheen Imamly, İstanbul: İbn-i Sina Yayınları, 2017, 49 s. (Dokuzuncu ve onuncu *nematların* tercümesi).

17. *el-Kânûn fi’t-tıbb*

- *el-Kânûn Fi’t-Tıbb: Birinci Kitap*, trc. Esin Kâhya, Ankara: Atatürk Kültür, Dil ve Tarih Yüksek Kurumu, 1995.
- *el-Kânûn Fi’t-Tıbb: İkinci Kitap*, trc. Esin Kâhya, Ankara: Atatürk Kültür, Dil ve Tarih Yüksek Kurumu, 2003.
- *el-Kânûn Fi’t-Tıbb: Üçüncü Kitap 1*, trc. Esin Kâhya, Ankara: Atatürk Kültür, Dil ve Tarih Yüksek Kurumu, 2014.
- *el-Kânûn Fi’t-Tıbb: Üçüncü Kitap 2*, trc. Esin Kâhya, Ankara: Atatürk Kültür, Dil ve Tarih Yüksek Kurumu, 2017.
- *el-Kânûn Fi’t-Tıbb: Dördüncü Kitap*, trc. Esin Kâhya, Ankara: Atatürk Kültür, Dil ve Tarih Yüksek Kurumu, 2017.
- *el-Kânûn Fi’t-Tıbb: Beşinci Kitap*, trc. Esin Kâhya, Ankara: Atatürk Kültür, Dil ve Tarih Yüksek Kurumu, 2010.

- A. Süheyl Ünver, “İbn Sînâ Akkrabadin’i (*Kânûn*’un Beşinci Cildi)”, *Büyük Türk Filozof ve Tıp Üstadı İbni Sina: Şahsiyeti ve Eserleri Hakkında Tetkikler*, İstanbul: Türk Tarih Kurumu Yayınları, 1937 (“İbn Sina Tıbbı” bölümü içinde), s. 1-13 (*el-Kânûn fi’t-tıbb*’ın Tokatlı Mustafa Efendi tarafından yapılan tercümesinin Akkrabadin bölümünün mukaddimesinin sadeleştirilmesi ve içindekiler listesi).

18. *el-Kânûnû’s-sagîr fi’t-tıb* (?)

- *İbn Sînâ’nın Küçük Tıp Kanunu*, trc. H. Kadircan Keskinbora, İstanbul: Bahçeşehir Üniversitesi Yayınları, 2013, 87+112 s. (Tercümenin sonunda, eserin Beyazıt Devlet Ktp., Veliyyüddin Efendi, nr. 2529’da kayıtlı nüshasının tıpkıbasımı bulunmaktadır).

19. *el-Kasîdetü’l-ayniyyetü’r-rûhiyye fi’n-nefs*

- Mar’âşî Mustafa Kâmil, *İbn Sînâ*, İstanbul: Kasbar Matbaası, 1307 (Arapça metin, tercüme ve şerhi). Mar’âşî’nin bu tercümesi A. Süheyl Ünver tarafından mealen yeniden yayımlanmıştır: “İbn Sînâ’nın Ruh Hakkında Bir Kasidesi”, *Türk Tıp Tarihi Arkivi*, V/18 (1940), 67-69.
- “İbn Sina’nın İbni Usaybia’nın Tabakat’ındaki Hal Tercemesi”, *Büyük Türk Filozof ve Tıp Üstadı İbni Sina: Şahsiyeti ve Eserleri Hakkında Tetkikler*, trc. M. Şerefeddin Yalıtıkaya, İstanbul: Türk Tarih Kurumu Yayınları, 1937 (“İbn Sina’dan Tercemeler” bölümü içinde), s. 19-20. Yeni baskı: Şerafeddin Yalıtıkaya, *İbn Sina Kitabı*, haz. İsmail Dervişoğlu - Selma Günaydın, İstanbul: Büyüyenay Yayınları, 2014, s. 40-42.
- Ahmed Safi, “İbni Sînâ ve Kasidei Ruhîyesi Tercemesi”, *Türk Tıp Tarihi Arkivi*, V/17 (1940), 61-66.
- Hayrani Altıntaş, “İbn Sînâ Düşüncesinde Nefs Teorisi”, *Uluslararası İbn Sînâ Sempozyumu Bildirileri*, Ankara: Kültür ve Turizm Bakanlığı Milli Kütüphane, 1984, s. 241-253 (Arapça metin ve tercümesi).
- “Ruh Kasidesi”, *İslâm Filozoflarından Felsefe Metinleri*, trc. Mahmut Kaya, İstanbul: Klasik, 2003, s. 325-334 (Arapça metin, manzum ve mensur tercüme ile şerhi). Yeni baskı: *Felsefe ve Ölüm Ötesi*, İstanbul: Klasik, 2011, s. 58-67.

20. *Kitâbü'ş-Şifâ: el-Burhân*

- *Kitâbü'ş-Şifâ: II. Analitikler*, nşr. ve trc. Ömer Türker, İstanbul: Litera Yayıncılık, 2006, xiv+560 s. (Tercümenin paralelinde Arapça metne de yer verilmiştir. E. Afifî ve A. Bedevî neşirlerinin esas alındığı anlaşılın metin üzerinde Süleymaniye Ktp., Cârullah Efendi, nr. 1424 ve Ayasofya, nr. 2442'de kayıtlı nüshalardan hareketle birkaç değişiklik/düzeltilme yapılmış ve bunlara eserin sonunda işaret edilmiştir).

21. *Kitâbü'ş-Şifâ: el-Cedel*

- *Kitâbü'ş-Şifâ: Topikler*, nşr. ve trc. Ömer Türker, İstanbul: Litera Yayıncılık, 2008, xi+504 s. (Tercümenin paralelinde Arapça metne de yer verilmiştir. Kahire neşrinin esas alındığı anlaşılın metin üzerinde Süleymaniye Ktp., Cârullah Efendi, nr. 1424, Ayasofya, nr. 2442 ve Damad İbrâhim Paşa, nr. 822'de kayıtlı nüshalardan hareketle bazı değişiklik/düzeltilmeler yapılmış ve bunlara eserin sonunda işaret edilmiştir).

22. *Kitâbü'ş-Şifâ: Cevâmi'u ilmi'l-müsikâ*

- Ahmet Hakkı Turabi, *İbn Sînâ'nın Kitâbü'ş-Şifâ'sında Müsiki* (yüksek lisans tezi, dnş. Nuri Özcan), Marmara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul 2002, 278 s. (tercüme). Turabi'nin bu tercümesi, eserin Arapçası ile paralel olarak yayımlanmıştır: İbn Sînâ, *Kitâbü'ş-Şifâ: Müsiki*, İstanbul: Litera Yayıncılık, 2004, x+147 s. Tercümeden yapılmış bir seçki için bk. Hüseyin Gazi Topdemir, *İbn Sînâ: Doğunun Sönmeyen Yıldızı*, İstanbul: Say Yayınları, 2009, s. 609-656.

23. *Kitâbü'ş-Şifâ: el-İbâre*

- *Kitâbü'ş-Şifâ: Yorum Üzerine*, nşr. ve trc. Ömer Türker, İstanbul: Litera Yayıncılık, 2006, xv+270 s. (Tercümenin paralelinde Arapça metne de yer verilmiştir. Kahire neşrinin esas alındığı anlaşılın metin üzerinde Süleymaniye Ktp., Cârullah Efendi, nr. 1424 ve Ayasofya, nr. 2442'de kayıtlı nüshalardan hareketle bazı değişiklik/düzeltilmeler yapılmış ve bunlara eserin sonunda işaret edilmiştir).

24. *Kitâbü'ş-Şifâ: el-İlâhiyyât*

- *Kitâbü'ş-Şifâ: Metafizik I*, nşr. ve trc. Ömer Türker - Ekrem Demirli, İstanbul: Litera Yayıncılık, 2004, xvi+231 s. *Kitâbü'ş-Şifâ: Metafizik II*, nşr. ve trc. Ömer Türker - Ekrem Demirli, İstanbul:

Litera Yayıncılık, 2005, xxii+204 s. (Tercümenin paralelinde Arapça metne de yer verilmiştir. Kahire neşrinin esas alındığı anlaşılan metin üzerinde Süleymaniye Ktp., Cârullah Efendi, nr. 1424 ve Ayasofya, nr. 2442’de kayıtlı nüshalardan hareketle birkaç değişiklik/düzeltilme yapılmış ve bunlara eserin sonunda işaret edilmiştir). Yeni baskı: *İlâhiyât-ı Şifâ (Metafizik)*, İstanbul: Vakıflar Genel Müdürlüğü Yayınları, 2011 (bu baskıda eserin Arapçası yer almamaktadır). Yeni baskı: I-II, İstanbul: Türkiye Yazma Eserler Kurumu Başkanlığı, 2014 (Bu baskıda tercümenin paralelinde, eserin Tire Necip Paşa Yazma Eser Ktp., nr. 446’da kayıtlı nüshasının tıpkıbasımı yer almaktadır). Tercümeden yapılmış bir seçki için bk. Hüseyin Gazi Topdemir, *İbn Sînâ: Doğunun Sönmeyen Yıldızı*, İstanbul: Say Yayınları, 2009, s. 253-351.

- *İlâhiyât-ı Şifâ*, Ankara: Vakıflar Genel Müdürlüğü Yayınları, 2005 (Tire Necip Paşa Kütüphanesi 446 numaralı nüshanın tıpkıbasımı).
- “Metafizik Üzerine”, *İslâm Filozoflarından Felsefe Metinleri*, trc. Mahmut Kaya, İstanbul: Klasik, 2003, s. 279-294 (Metafiziğin konusunu ele alan ilk dört faslın tercümesi).
- “İnâyet ve Kötülüğün İlâhî Kazâya Girişinin Açıklanması Üzerine”, *İslâm Filozoflarından Felsefe Metinleri*, trc. Mahmut Kaya, İstanbul: Klasik, 2003, s. 299-306 (Dokuzuncu makalenin “Fi’l-İnâye ve keyfiyeti duhûli’s-şer fi’l-kazâi’l-ilâhî” başlıklı altıncı faslının tercümesi).
- “eş-Şifâ/el-İlâhiyât: Dokuzuncu Makale/Yedi Fasil: Âhiyet Hakkında”, *Felsefe ve Ölüm Ötesi*, trc. Mahmut Kaya, İstanbul: Klasik, 2011, s. 47-56 (Tercümenin paralelinde Kahire neşrinin esas alan Arapça metin de yer almaktadır).

25. *Kitâbü’ş-Şifâ: İsâgüci*

- *Kitâbü’ş-Şifâ: Mantığa Giriş*, trc. Ömer Türker, İstanbul: Litera Yayıncılık, 2006, xv+232 s. (Tercümenin paralelinde Arapça metne de yer verilmiştir. Kahire neşrinin esas alındığı metnin oluşturulmasında Süleymaniye Ktp., Ayasofya, nr. 2442 ve Cârullah Efendi, nr. 1424’te kayıtlı nüshalardan da faydalandığı önsözde belirtilse de değişiklik/düzeltilmelere dair herhangi bir bilgiye ne metin içinde ne de sonnotlarda yer verilmiştir).

26. *Kitâbu'ş-Şifâ: el-Kevn ve'l-fesâd*

- *Kitâbu'ş-Şifâ: Oluş ve Bozuluş*, trc. Muammer İskenderoğlu, İstanbul: Litera Yayıncılık, 2008, ix+240 s. (Tercümenin paralelinde Arapça metne de yer verilmiştir. Kahire neşrinin esas alındığı anlaşılabilir metin üzerinde herhangi bir değişiklik/düzeltilme yapıldığına dair bir bilgi bulunmamaktadır). Tercümeden yapılmış bir seçki için bk. Hüseyin Gazi Topdemir, *İbn Sînâ: Doğunun Sönmeyen Yıldızı*, İstanbul: Say Yayınları, 2009, s. 79-113.

27. *Kitâbu'ş-Şifâ: el-Makûlât*

- *Kitâbu'ş-Şifâ: Kategoriler*, trc. Muhittin Macit, İstanbul: Litera Yayıncılık, 2010, xvi-544 s. (Tercümenin paralelinde Arapça metne de yer verilmiştir. Kahire neşrinin esas alındığı anlaşılabilir metin üzerinde herhangi bir değişiklik/düzeltilme yapıldığına dair bir bilgi bulunmamaktadır).

28. *Kitâbu'ş-Şifâ: es-Safsata*

- *Kitâbu'ş-Şifâ: Sofistik Deliller*, nşr. ve trc. Ömer Türker, İstanbul: Litera Yayıncılık, 2006, ix+189 s. (Tercümenin paralelinde Arapça metne de yer verilmiştir. Kahire neşrinin esas alındığı anlaşılabilir metin üzerinde Süleymaniye Ktp., Cârullah Efendi, nr. 1424 ve Ayasofya, nr. 2442'de kayıtlı nüshalardan hareketle bazı değişiklik/düzeltilmeler yapılmış ve bunlara eserin sonunda işaret edilmiştir).

29. *Kitâbu'ş-Şifâ: es-Semâ ve'l-âlem*

- *Kitâbu'ş-Şifâ: Sema ve Âlem*, trc. Harun Kuşlu - Muhittin Macit, İstanbul: Litera Yayıncılık, 2010, ix+189 s. (Tercümenin paralelinde Arapça metne de yer verilmiştir. Kahire neşrinin esas alındığı anlaşılabilir metin üzerinde herhangi bir değişiklik/düzeltilme yapıldığına dair bir bilgi bulunmamaktadır).

30. *Kitâbu'ş-Şifâ: es-Semâ'u't-tabî'i*

- *Kitâbu'ş-Şifâ: Fizik I*, nşr. ve trc. Muhittin Macit - Ferruh Özpilavcı, İstanbul: Litera Yayıncılık, 2004, xiii+231 s. *Kitâbu'ş-Şifâ: Fizik II*, nşr. ve trc. Muhittin Macit - Ferruh Özpilavcı, İstanbul: Litera Yayıncılık, 2005, xviii+208 s. (Tercümenin paralelinde Arapça metne de yer verilmiştir. Kahire neşrinin esas alındığı anlaşılabilir metin üzerinde Kahire neşrinde kullanılmayan Süleymaniye Ktp., Cârullah Efendi, nr. 1424, Ayasofya, nr. 2441, Laleli, nr. 2550 ve Damad İbrâhim Paşa, nr. 822'de kayıtlı nü-

halardan hareketle birtakım değişiklik/düzeltilmeler yapılmış ve bunlara eserin sonunda işaret edilmiştir). Tercümeden yapılmış bir seçki için bk. Hüseyin Gazi Topdemir, *İbn Sînâ: Doğunun Sönmeyen Yıldızı*, İstanbul: Say Yayınları, 2009, s. 143-252.

31. Mâhiyyetü'l-hüzn

- “Hüzün Risâlesi”, *Büyük Türk Filozof ve Tıp Üstadı İbni Sina: Şahsiyeti ve Eserleri Hakkında Tetkikler*, nşr. ve trc. Mehmet Hazmi Tura, İstanbul: Türk Tarih Kurumu Yayınları, 1937 (“İbn Sina’dan Tercemeler” bölümü içinde), s. 1-3 (Murad Molla/Hamidiye [?] 1452’deki Arapça metnin neşri). Mehmet Hazmi Tura’nın bu tercümesi aynı yıl “Hüznün Mahiyet ve Sebepleri” başlığıyla *Türk Tıp Tarihi Arkivi*’nde de (II/6 [1937], 33-34) yayımlanmıştır.

32. Mâhiyyetü’s-salât

- *Büyük Türk Filozofu İbni Sina’nın Namaz Hakkındaki Görüşleri*, trc. M. Hazmi Tura, İstanbul: Bürhaneddin Matbaası, 1942. Bu tercüme Mehmet Naci Bolay tarafından sadeleştirilerek yeniden yayımlanmıştır: Mehmet Naci Bolay, “Namaz Risâlesi”, *İbn-i Sina*, Ankara: Kültür ve Turizm Bakanlığı Yayınları, 1988, s. 101-119.

33. el-Mebde’ ve’l-me’âd

- Bünyamin Okumuş, *İbn-i Sînâ’nın Mebde ve Meâd Kitabının Tahkik ve Tanıtımı* (yüksek lisans tezi, dnş. Hüseyin Atay), Ankara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Ankara 1995, 47+183 s. (Eserin, Süleymaniye Ktp., Fâtih, nr. 3217; Koca Râgıb Paşa Ktp., nr. 872; İstanbul Üniversitesi Ktp., nr. 1630 ve 4390; Nuruosmaniye Ktp., nr. 4894; Topkapı Sarayı Müzesi Ktp., III. Ahmed, nr. 1584 ve 3247’de kayıtlı nüshaları ile Abdullah Nûrânî [Tahran 1984] neşri esas alınarak hazırlanmış neşri).

34. Mektûbu Ebî Sa’îd ile’ş-Şeyh ve cevâbühü

- Mehmed Ali Aynî, “İbn Sînâ’da Tasavvuf”, *Büyük Türk Filozof ve Tıp Üstadı İbni Sina: Şahsiyeti ve Eserleri Hakkında Tetkikler*, İstanbul: Türk Tarih Kurumu Yayınları, 1937 (“İbn Sina’nın Milliyeti, Hayatı, Felsefesi” bölümü içinde), s. 21-24 (tercüme).
- “Mektûbu Ebî Sa’îd ile’ş-Şeyh ve cevâbühü”, *Resâilü İbn Sînâ II*, nşr. Hilmi Ziya Ülken, İstanbul: İstanbul Üniversitesi Edebiyat Fakültesi Yayınları, 1953, s. 39-40 (Neşirde, Topkapı Sarayı

Müzesi Ktp., III. Ahmed, nr. 3447; Süleymaniye Ktp., Hamidiye, nr. 1447 ve Ayasofya, nr. 4851'de kayıtlı nüshalar esas alınmış, ancak nüsha farklarına dair herhangi bir not kaydedilmemiştir).

35. *Mesâil an ahvâli'r-rûh*

- “Mesâil an ahvâli'r-rûh”, *Resâilü İbn Sînâ II*, nşr. Hilmi Ziya Ülken, İstanbul: İstanbul Üniversitesi Edebiyat Fakültesi Yayınları, 1953, s. 68-70 (Neşirde Topkapı Sarayı Müzesi Ktp., III. Ahmed, nr. 3447'de kayıtlı nüsha esas alınmıştır).

36. *el-Mücezü'l-evsat fi'l-mantık*

- Mehmet Fatih Demirci, *İbn Sînâ'nın “El-Mucez fi'l-mantık” Risâlesi Üzerine Bir İnceleme* (yüksek lisans tezi, dnş. Ali Durusoy), Marmara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul 2003, 48+101 s. (Süleymaniye Ktp., Cârullah Efendi, nr. 1441, Ayasofya, nr. 4829, Ayasofya, nr. 4849; Nuruosmaniye Ktp., nr. 4894; Topkapı Sarayı Müzesi Ktp., III. Ahmed, nr. 1584'te kayıtlı nüshalar esas alınarak hazırlanmış tenkitli neşir). Tenkitli metin kısa bir tanıtımla birlikte *Marmara Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Dergisi*'nde (36 [2009], 151-206) yayımlanmıştır.

37. *el-Mücezü's-sagîr fi'l-mantık*

- Ali Durusoy, “İbn Sînâ'nın *el-Mücezü's-sagîr fi'l-mantık* Adlı Risâlesi”, *Marmara Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Dergisi*, 13-15 (1995), 143-166 (tercüme).

38. *el-Muhtasarü'l-evsat fi'l-mantık*

- Harun Takcı, *İbn Sînâ'nın “el-Muhtasaru'l-Evsat fi'l-Mantık” Adlı Risâlesi Üzerine Bir İnceleme* (yüksek lisans tezi, dnş. İbrahim Çapak), Sakarya Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Sakarya 2009, 43+265 s. (Eserin, Süleymaniye Ktp., Turhan Vâlide Sultan, nr. 213; Nuruosmaniye Ktp., nr. 2763; Köprülü Ktp., nr. 869'da kayıtlı nüshaları esas alınarak hazırlanmış neşri).

39. *el-Mübâhasât*

- Mehmet Emin Koç, *İbn Sînâ'nın El-Mübâhasât'ı* (yüksek lisans tezi, dnş. Bekir Karlığa), Marmara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul 1993, 148 s. (Eserin, Köprülü Ktp., nr. 869; Nuruosmaniye Ktp., nr. 4894; Millet Ktp., Feyzullah Efendi, nr. 2188 ve İstanbul Üniversitesi Ktp., nr. 4545'te kayıtlı nüshaları esas alınarak hazırlanmış neşri).

40. *en-Necât*

- *En-Necât: Felsefenin Temel Konuları*, trc. Kübra Şenel, İstanbul: Kabalıcı Yayınları, 2013, 282 s.
- “İnsânî Nefslerin Dirilişi Üzerine”, trc. İsmail Hanoğlu, *İslâmî Araştırmalar*, XXVI/2 (2015), 68-74 (Eserin “Fî me‘âdi’l-enfüsi’l-insâniyye” başlıklı bölümünün Mâcid Fahrî neşri dikkate alınarak [s. 326-334] yapılmış tercümesi).

41. *er-Risâletü’l-arşıyye fî hakâiki’t-tevhîd ve isbâti’n-nübüvve*

- “Arş Risâlesi-Allâh’ın Birliği ve Sıfatları Üzerine”, trc. Enver Uysal, *Uludağ Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Dergisi*, 9 (2000), 641-655. Yeni baskı: Enver Uysal, *Örnek Metinlerle İhvân-ı Safâ ve İbn Sînâ Felsefesi*, Bursa: Emin Yayınları, 2013, s. 195-221.
- “Tevhidin Hakikati ve Nübüvvetin İspatı Üzerine”, *İslâm Filozoflarından Felsefe Metinleri*, trc. Mahmut Kaya, İstanbul: Klasik, 2003, s. 307-323.
- “Er-Risâletü’l-Arşıyye”, *İbn Sînâ: Risâleler*, trc. Alparslan Açıkgenç - M. Hayri Kırbasoğlu, Ankara: Kitâbiyât, 2004, s. 45-64.

42. *Risâle fî aksâmi’l-ulûmi’l-akliyye*

- Halide Yenen, *İbn Sînâ’da İlimler Tasnifi* (yüksek lisans tezi, dnş. Mustafa Çağrıncı), Marmara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul 2001, 117 s. (Eserin, Köprülü Ktp., nr. 1605; Süleymaniye Ktp., Çelebi Abdullah, nr. 389, Ayasofya, nr. 2435, Pertev Paşa, nr. 647’de kayıtlı nüshaları esas alınarak hazırlanmış neşri ve tercümesi). Yeni baskı: *Kutadgubilig Felsefe-Bilim Araştırmaları Dergisi*, 14 (2008), 82-95.
- Hasan Akkanat, “İbn Sina’nın Akli Bilimlerin Bölümleri Adlı Risalesinin Çeviri ve İncelemesi”, *Dinî Araştırmalar*, 31 (2008), 195-234.

43. *Risâle fî emri’l-hindibâ*

- Kilisli Rıfat [Bilge], *Buharalı İbni Sina Hindiba Risâlesi*, İstanbul: İstanbul Üniversitesi Tıp Tarihi Enstitüsü, 1937 (A. Süheyl Ünver’in giriş yazısıyla birlikte. Eserin neşrinde Topkapı Sarayı Müzesi Ktp., III. Ahmed, nr. 3447, 2119, 3683, Revan Köşkü, nr. 2042; Süleymaniye Ktp., Şehid Ali Paşa, nr. 2034, Laleli, nr. 1647, Bağdatlı Vehbi Efendi, nr. 1488, Hamidiye, nr. 1448; Nuruosmaniye Ktp., nr. 3590 ve 3894’de kayıtlı nüshaları kullanılmıştır). Bu neşir ve çeviri, A. Süheyl Ünver’in *İbni Sina*

Hayatı ve Eserleri Hakkında Çalışmalar (İstanbul: İstanbul Üniversitesi Tıp Tarihi Enstitüsü, 1955) adlı eseri içinde yeniden yayımlanmıştır (s. 10-23).

44. *Risâletü'l-işk*

- *İbn Sînâ Risâleler 3: Aşkın Mâhiyeti Hakkında Risâle*, nşr. ve trc. Ahmet Ateş, İstanbul: İstanbul Üniversitesi Edebiyat Fakültesi Yayınları, 1953, s. v-xviii (giriş), s. 1-19 (tercüme), s. 1-30 (Eserin, İstanbul Üniversitesi Ktp., nr. 4390 ve 4711; Süleymaniye Ktp., Ayasofya, nr. 4801, Esad Efendi, nr. 3688 ve Topkapı Sarayı Müzesi Ktp., III. Ahmed, nr. 1584'te kayıtlı nüshaları ile Mehren neşri [Leiden 1889-1899] esas alınarak hazırlanmış neşri). Yeni baskı: *Aşk Risâlesi*, trc. Ahmet Ateş, İstanbul: Kırkambar Kitaplığı, 2002. Tercümeden yapılmış bir seçki için bk. Hüseyin Gazi Topdemir, *İbn Sînâ: Doğunun Sönmeyen Yıldızı*, İstanbul: Say Yayınları, 2009, s. 657-673.
- "Aşk Hakkında Risâle", *Aşk Risâleleri*, trc. M. Fatih Birgül, Bursa: Sır Yayıncılık, 2000, s. 73-93.

45. *Risâletü'l-iksîr*

- "İbn Sina, *Risâlat al-İksîr*", nşr. ve trc. Ahmet Ateş, *Türkiyat Mecmuası*, X (İstanbul 1953), 27-54 (Neşirde Topkapı Sarayı Müzesi Ktp., III. Ahmed, nr. 3477; İstanbul Üniversitesi Ktp., nr. 4724 ve 4755'te kayıtlı nüshalar esas alınmıştır).

46. *Risâle fî ibtâli ahkâmi'n-nücûm*

- "Risâle fî ibtâli ahkâmi'n-nücûm", *Resâilü İbn Sînâ II*, nşr. Hilmi Ziya Ülken, İstanbul: İstanbul Üniversitesi Edebiyat Fakültesi Yayınları, 1953, s. 49-67 (Neşirde Topkapı Sarayı Müzesi Ktp., III. Ahmed, nr. 3447 ve İstanbul Üniversitesi Ktp., nr. 1456'da kayıtlı nüshalar esas alınmıştır).

47. *Risâle fî cevâbi'l-mesâil*

- "Risâle fî cevâbi'l-mesâil", *Resâilü İbn Sînâ II*, nşr. Hilmi Ziya Ülken, İstanbul: İstanbul Üniversitesi Edebiyat Fakültesi Yayınları, 1953, s. 73-75 (Neşirde Topkapı Sarayı Müzesi Ktp., III. Ahmed, nr. 3447'de kayıtlı nüsha esas alınmıştır).

48. *Risâle fî'l-fi'l ve'l-infi'âl*

- "Etki ve Edilginin Kısımları", trc. Hüseyin Aydın - Enver Uysal - Hidayet Peker, *Uludağ Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Dergisi*,

9 (2000), 623-629. Yeni baskı: Enver Uysal, *Örnek Metinlerle İhvân-ı Safâ ve İbn Sînâ Felsefesi*, Bursa: Emin Yayınları, 2013, s. 226-238.

49. *Risâle fi'l-hikme (?)*

- *Felsefe Risalesi*, trc. Kemal Küntaş, İstanbul: İbn-i Sina Yayınları, 2016, 136 s. (Eserin, Süleymaniye Ktp., Ayasofya, nr. 3629'da kayıtlı Farsça nüshasının tercümesi ve tıpkıbasımı).

50. *Risâle fi'l-hudûd*

- *Tanımlar Kitabı*, trc. Aygün Akyol-İclal Arslan, Ankara Elis Yayınları, 2013, 82 s. (Tercümenin paralelinde Arapça metne de yer verilmiştir. Goichon ve *Tis'u resâil* neşirlerinin esas alındığı belirtilen metnin inşasında Süleymaniye Ktp.'ndeki bazı yazmalardan da istifade edildiği kaydedilse de metin üzerinde herhangi bir değişiklik/düzeltilme yapıldığına dair bir bilgi bulunmamaktadır. Metnin sonuna, Şehid Ali Paşa, nr. 2725'teki nüshanın tıpkıbasımı eklenmiştir).

51. *Risâle fi'l-intifa' ammâ nüsibe ileyh*

- "Risâle fi'l-intifa' ammâ nüsibe ileyh", *Resâilü İbn Sînâ II*, nşr. Hilmi Ziya Ülken, İstanbul: İstanbul Üniversitesi Edebiyat Fakültesi Yayınları, 1953, s. 41-43 (Neşirde Topkapı Sarayı Müzesi Ktp., III. Ahmed, nr. 3447; Süleymaniye Ktp., Esad Efendi, nr. 3688 ve Hamidiye, nr. 1448'de kayıtlı nüshalar esas alınmıştır).

52. *Risâle fi ma'rifeti'n-nefsi'n-nâtika*

- "Terceme-i Risâletü'n-nefs", trc. Şerefeddin [Yaltkaya], *Beyânül-hak*, 87 (26 Zilkade 1328/15 Teşrînisânî 1326), 1655-1656; 90 (24 Zilhicce 1328/13 Kânûmevvel 1326), 1707-1708; 92 (8 Muharrem 1329/27 Kânûmevvel 1326), 1739-1740; 94 (22 Muharrem 1329/10 Kânûnisânî 1326), 1769-1770; 96 (7 Safer 1329/24 Kânûnisânî 1326), 1803-1804. Yeni baskı: Şerefeddin Yaltkaya, *İbn Sina Kitabı*, haz. İsmail Dervişoğlu - Selma Günaydın, İstanbul: Büyüyenay Yayınları, 2014, s. 183-197. Şerefeddin Yaltkaya'nın bu tercümesinden habersiz olarak eseri yeniden tercüme eden Mirza Mesut Baykal, Yaltkaya'nın tercümesine muttali olduktan sonra kendi tercümesinden bir seçki/özeti "İbn Sînâ: Nefsi Nâtukanın Marifeti Hakkında" başlığıyla *Türk Tıp Tarihi Arkivi*'nde (II/7, [1937], 70-73) yayımlamıştır.

- “Nefs Tözünün Beden Tözünden Ayrı Olduğuna Dair”, *İslâm Felsefesi Tarihi Dersleri*, trc. Hasan Şahin, Ankara: İlahiyat, 2000, s. 141-142 (*Risâle fî ma'rifeti'n-nefsi'n-nâtika ve ahvâlihâ'nın* Ehvânî neşrinin (1952) 183-185. sayfalarının tercümesi).
- Hasan Akkanat, “İbn Sina'nın ‘Düşünen Nefs ve Durumlarını Tanıma’ Adlı Risalesinin Çeviri ve İncelemesi”, *Felsefe Dünyası*, 48 (2008), 163-185.

53. *Risâle fî'n-nefs alâ tarîki'd-delîl ve'l-burhân*

- “Risâle fî'n-nefs ve bekâihâ ve me'âdihâ”, *Resâilü İbn Sînâ II*, nşr. Hilmi Ziya Ülken, İstanbul: İstanbul Üniversitesi Edebiyat Fakültesi Yayınları, 1953, s. 109-154 [Neşirde Topkapı Sarayı Müzesi Ktp., III. Ahmed, nr. 3447'de kayıtlı nüsha esas alınmıştır].

54. *Risâle fî'r-red ile's-Şeyh Ebi'l-Ferec İbni't-Tayyib*

- “Kuvâyı Erbaa (Dört Kuvvet)”, trc. Mirza Mesut Baykal, *Türk Tıp Tarihi Arkivi*, III/9 (1938), 17-25.
- “Risâle fî'r-red ile's-Şeyh Ebi'l-Ferec İbni't-Tayyib”, *Resâilü İbn Sînâ I*, nşr. Hilmi Ziya Ülken, İstanbul: İstanbul Üniversitesi Edebiyat Fakültesi Yayınları, 1953, s. 66-71 (Neşirde hangi nüshanın esas alındığı belirtilmemiş, metnin dipnotlarında da nüsha farklarına işaret edilmemiştir).

55. *Risâle fî sırri'l-kader*

- “Kaderin Sırrına Dair Risâle”, trc. Ömer Mahir Alper, *İstanbul Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Dergisi*, 7 (2003), 173-178.
- “Kaderin Sırrına Dair Risâle”, *İbn Sînâ: Risâleler*, trc. Alparslan Açıkgenç - M. Hayri Kırbasoğlu, Ankara: Kitâbiyât, 2004, s. 31-33.
- “Risâle fî sırri'l-kader”, trc. Gürbüz Deniz, *İslâmî Araştırmalar Dergisi*, XVIII/3 (2005), 323-324.
- “Kaderin Sırrı Üzerine”, trc. Enver Uysal, *Örnek Metinlerle İhvân-ı Safâ ve İbn Sînâ Felsefesi*, Bursa: Emin Yayınları, 2013, s. 222-225.

56. *Risâle ilâ Ebî Ubeyd el-Cüzcânî fî emri'n-nefs*

- “Risâle ilâ Ebî Ubeyd el-Cüzcânî fî emri'n-nefs”, *Resâilü İbn Sînâ II*, nşr. Hilmi Ziya Ülken, İstanbul: İstanbul Üniversitesi Edebiyat Fakültesi Yayınları, 1953, s. 70-72 (Neşirde Topkapı

Saray Müzesi Ktp., III. Ahmed, nr. 3447'de kayıtlı nüsha esas alınmıştır).

57. *Risâle ilâ İbn Kâkûye*

- “Risâle ilâ İbn Kâkûye”, *Resâilü İbn Sînâ II*, nşr. Hilmi Ziya Ülken, İstanbul: İstanbul Üniversitesi Edebiyat Fakültesi Yayınları, 1953, s. 43-45 (Neşirde Topkapı Sarayı Müzesi Ktp., III. Ahmed, nr. 3447; Süleymaniye Ktp., Hamidiye, nr. 1447 ve Nuruosmaniye Ktp., nr. 4894'te kayıtlı nüshalar esas alınmıştır).

58. *Risâle ile'ş-Şeyh Ebi'l-Fazl b. Mahmûd*

- “Risâle ile'ş-Şeyh Ebi'l-Fazl b. Mahmûd”, *Resâilü İbn Sînâ II*, nşr. Hilmi Ziya Ülken, İstanbul: İstanbul Üniversitesi Edebiyat Fakültesi Yayınları, 1953, s. 47-48 (Neşirde Topkapı Sarayı Müzesi Ktp., III. Ahmed, nr. 3447; Süleymaniye Ktp., Hamidiye, nr. 1447-48 ve Nuruosmaniye Ktp., nr. 4894'te kayıtlı nüshalar esas alınmıştır).

59. *Risâle ile'ş-Şeyh Ebi'l-Kâsım b. Ebi'l-Fazl*

- “Risâle ile'ş-Şeyh Ebi'l-Kâsım b. Ebi'l-Fazl”, *Resâilü İbn Sînâ II*, nşr. Hilmi Ziya Ülken, İstanbul: İstanbul Üniversitesi Edebiyat Fakültesi Yayınları, 1953, s. 48 (Neşirde Topkapı Sarayı Müzesi Ktp., III. Ahmed, nr. 3447; Süleymaniye Ktp., Hamidiye, nr. 1448 ve Nuruosmaniye Ktp., nr. 4894'te kayıtlı nüshalar esas alınmıştır).

60. *Risâletü'l-kazâ ve'l-kader*

- Ahmet Çapku, “*Risâletü'l-kazâ ve'l-kader*” ve *İbn Sînâ'da Kaza-Kader Anlayışı* (yüksek lisans tezi, dnş. Mustafa Çağrıncı), Marmara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul 2001, 105+47 s. (Eserin, Süleymaniye Ktp., Esad Efendi, nr. 3688, Hamidiye, nr. 1448, Ayasofya, nr. 4852; Nuruosmaniye Ktp., nr. 4894'te kayıtlı nüshaları ile Mehren neşri [Leiden 1899] esas alınarak hazırlanmış neşri).

61. *Risâle li-ba'zî'l-mütakellimîn ile'ş-Şeyh fe-ecâbehüm*

- “Risâle li-ba'dî'l-mütakellimîn ile'ş-Şeyh fe-ecâbehüm”, *Resâilü İbn Sînâ II*, nşr. Hilmi Ziya Ülken, İstanbul: İstanbul Üniversitesi Edebiyat Fakültesi Yayınları, 1953, s. 155-159 (Neşirde Topkapı Sarayı Müzesi Ktp., III. Ahmed, nr. 3447'de kayıtlı nüsha esas alınmıştır).

62. *Risâle li'-Şeyh ilâ Ca'fer el-Kâşânî*

- “Risâle li'-Şeyh ilâ Ca'fer el-Kâşânî”, *Resâilü İbn Sînâ II*, nşr. Hilmi Ziya Ülken, İstanbul: İstanbul Üniversitesi Edebiyat Fakültesi Yayınları, 1953, s. 47 (Neşirde Topkapı Sarayı Müzesi Ktp., III. Ahmed, nr. 3447 ve Süleymaniye Ktp., Hamidiye, nr. 1448'de kayıtlı nüshalar esas alınmıştır).

63. *Risâle li'-Şeyh ilâ Ebî Tâhir b. Hassûl*

- “Risâle li'-Şeyh ilâ Ebî Tâhir b. Hassûl”, *Resâilü İbn Sînâ II*, nşr. Hilmi Ziya Ülken, İstanbul: İstanbul Üniversitesi Edebiyat Fakültesi Yayınları, 1953, s. 46-47 (Neşirde Topkapı Sarayı Müzesi Ktp., III. Ahmed, nr. 3447'de kayıtlı nüsha esas alınmıştır).

64. *Risâletü'l-mebde' ve'l-me'âd*

- Bünyamin Okumuş, *Genel Olarak Mebde'-Meâd ve İbn Sînâ'nın Bu Hususta[kı] Bir Risâlesinin Tahkik ve Tercümesi* (lisans tezi), Ankara Üniversitesi İlahiyat Fakültesi, 1986 (Nuruosmaniye Ktp., nr. 4894; Köprülü Ktp., nr. 1602; İstanbul Üniversitesi Ktp., nr. 2874; Beyazıt Devlet Ktp., Veliyyüddin Efendi, nr. 3263 ve Topkapı Sarayı Müzesi Ktp., III. Ahmed, nr. 3447'de kayıtlı nüshalar esas alınarak hazırlanmış neşir ve tercüme).

65. *er-Risâletü'n-neyrüziyye*

- “Nevruz Risâlesi”, trc. Mesut Okumuş, *Kur'an'ın Felsefi Okunuşu (İbn Sînâ Örneği)*, Ankara: Araştırma, 2003, s. 258-265.

66. *Risâletü'-Şeyh ile'l-Barakî (?)*

- Ekmeleddin İhsanoğlu, “İbn Sînâ ve El-Kimya Hakkındaki Görüşleri ile İlgili Yeni Bir Değerlendirme”, *Uluslararası İbn Sînâ Sempozyumu Bildirileri*, Ankara: Kültür ve Turizm Bakanlığı Millî Kütüphane, 1984, s. 112-114 (İstanbul Üniversitesi Ktp., nr. 4724; Süleymaniye Ktp., Ayasofya, nr. 4849 ve Nuruosmaniye Ktp., nr. 4894'te kayıtlı nüshalar esas alarak hazırlanmış neşir).

67. *Risâletü't-tayr*

- *Kuşların Öyküsü-Risâletü't-tayr, İslâm Felsefesinde Sembolik Hikâyeler: İbn Sînâ-Sühreverdî-A. Gazzâlî-Necm-i Râzî*, trc. Derya Örs, İstanbul: İnsan Yayınları, 1997, s. 123-128 (Söz konusu derleme eserin 129-157. sayfaları arasında Ömer b. Sehlân es-

Sâvî'nin *Risâletü't-tayr*'a yazdığı şerhin, 159-187. sayfalarında da müellifi meçhul bir başka şerhin tercümesi bulunmaktadır).

68. *Salâmân ve Absâl*

- “Hayy’İbni Yakzan Tercemesi”, *Büyük Türk Filozof ve Tıp Üstadı İbni Sina: Şahsiyeti ve Eserleri Hakkında Tetkikler*, trc. M. Şerefeddin Yalçınkaya, İstanbul: Türk Tarih Kurumu Yayınları, 1937 (“İbn Sina’dan Tercemeler” bölümü içinde), s. 65-67 (Orijinal metni günümüze gelmeyen *Salâmân ve Absâl* hikâyesinin bir özeti, sadece Nasîruddin et-Tûsî’nin İbn Sînâ’nın *el-İşârât ve’t-tenbîhât*’ına yazdığı şerh aracılığıyla günümüze ulaşmıştır. Şerefeddin Yalçınkaya da İbn Sînâ’nın *Hayy b. Yakzân*’ının tercümesine yazdığı mukaddimede Tûsî’nin bu özeti tercüme etmiştir. Yalçınkaya aynı mukaddimede Huneyn b. İshak tarafından Yunanca’dan Arapça’ya aktarılan *Salâmân ve Absâl* hikâyesini de tercüme etmiştir [s. 59-65]. Yalçınkaya’nın bu tercümesi, N. Ahmet Özalp’in sadeleştirmesiyle 1996’da yeniden yayımlanmıştır: *Hay b. Yakzan*, İstanbul: Yapı Kredi Yayınları, 1996, s. 21-23).

69. *Sebebü rü’yeti’l-kevâkib bi’l-leyl lâ fi’n-nehâr*

- “Yıldızların Gece Görünüp de Gündüz Görülmemesi Hakkında Şeyhürreis İbni Ali Sina’nın Risâlesi”, *Büyük Türk Filozof ve Tıp Üstadı İbni Sina: Şahsiyeti ve Eserleri Hakkında Tetkikler*, trc. Fatma Gökmen, İstanbul: Türk Tarih Kurumu Yayınları, 1937 (“İbn Sina’dan Tercemeler” bölümü içinde), s. 1-4.

70. *[Şretü’ş-şeyh]*

- Abdülkerim, *İbn Sînâ’nın Terceme-i Hâli*, İstanbul: Tasvîr-i Efkâr Matbaası, 1279, 15 s. (Bu eser, kitap olarak neşredilmeden önce, *Tasvîr-i Efkâr* gazetesinin 4 [12 Muharrem 1279, s. 4], 5 [15 Muharrem 1279, s. 4], 6 [19 Muharrem 1279, s. 3-4] ve 7. [23 Muharrem 1279, s. 3-4] sayılarında tefrika edilmiştir).
- “İbn Sina’nın İbni Usaybia’nın Tabakat’ındaki Hal Tercemesi”, *Büyük Türk Filozof ve Tıp Üstadı İbni Sina: Şahsiyeti ve Eserleri Hakkında Tetkikler*, trc. M. Şerefeddin Yalçınkaya, İstanbul: Türk Tarih Kurumu Yayınları, 1937 (“İbn Sina’dan Tercemeler” bölümü içinde), s. 1-39. Yeni baskı: Şerafeddin Yalçınkaya, *İbn Sina Kitabı*, haz. İsmail Dervişoğlu - Selma Günaydın, İstanbul: Büyüyenay Yayınları, 2014, s. 11-39.

- “Eş-Şeyh er-Refs’in (İbn Sînâ) Hayatı (Otobiyografi)”, *İbn Sînâ: Risâleler*, trc. Alparslan Açıkgenç - M. Hayri Kırbasoğlu, Ankara: Kitâbiyât, 2004, s. 11-30.

71. *es-Siyâsetü'l-menziliyye*

- “Aile Siyasetine Dair Risâle”, *Sosyo-Kültürel Değişme Sürecinde Türk Ailesi*, trc. Vecdi Akyüz, Ankara: Aile Araştırma Kurumu, 1992, s. 906-917.

72. *Tahsilü's-sa'ade ve '[t-]ta'arruf bi'l-huceci'l-aşera*

- *Mutluluk ve İnsan Nefsının Cevher Olduğuna İlişkin On Delil*, nşr. ve trc. Fatih Toktaş, Ankara: Türkiye Diyanet Vakfı Yayınları, 2011, 21+38 s. (Eserin, Nuruosmaniye Ktp., nr. 4894; Süleymaniye Ktp., Esad Efendi, nr. 3688, Pertev Paşa, nr. 617; Beyazıt Devlet Ktp., Veliyüddin Efendi, nr. 3263'te kayıtlı nüshaları ve Haydarâbâd baskısı [1354/1935-36] esas alınarak hazırlanmış neşir ve tercümesi).

73. *Tedbirü'l-müsâfirîn*

- “İbn Sînâ'nın Tedbirü'l-müsâfirîn Risâlesi”, nşr. ve trc. Hazmi Tura, *Türk Tıp Tarihi Arkivi*, III/10 (1938), 38-48 (A. Süheyl Ünver'in giriş yazısıyla birlikte). Bu tercüme, A. Süheyl Ünver'in *İbni Sina Hayatı ve Eserleri Hakkında Çalışmalar* (İstanbul: İstanbul Üniversitesi Tıp Tarihi Enstitüsü, 1955) adlı eseri içinde yeniden yayımlanmıştır (s. 73-87).

74. *Tefsîru âyeti'n-nûr*

- “Nur Sûresi Âyet: 35”, *İslâm Düşüncesi Üzerine Araştırmalar*, trc. Bekir Karlığa, İstanbul 1995, s. 239-241.
- “Nur Âyeti'nin Tefsiri”, *Kur'ân'ın Felsefi Okunuşu (İbn Sînâ Örneği)*, trc. Mesut Okumuş, Ankara: Araştırma, 2003, s. 231-234.

75. *Tefsîru âyeti “sümme'stevâ ile's-semâi ve hiye dühânün”*

- “Fussilet Sûresi Âyet: 11”, *İslâm Düşüncesi Üzerine Araştırmalar*, trc. Bekir Karlığa, İstanbul 1995, s. 242-243.
- “Duhân Âyeti'nin Tefsiri”, *Kur'ân'ın Felsefi Okunuşu (İbn Sînâ Örneği)*, trc. Mesut Okumuş, Ankara: Araştırma, 2003, s. 234-236.

76. *Tefsîru sûreti'l-A'lâ*

- “A'lâ Sûresi”, *Hadislerle Kur'ân-ı Kerîm Tefsiri*, trc. Bekir Karlığa, İstanbul: Çağrı Yayınları, 1994, XV, 8426-8441. Bekir Karlı-

ğâ'nın bu tercümesi, *İslâm Düşüncesi Üzerine Araştırmalar* adlı eserinde yeniden yayımlanmıştır: İstanbul 1995, s. 243-248.

- “A'lâ Sûresi Tefsiri”, *Kur'ân'ın Felsefî Okunuşu (İbn Sinâ Örneği)*, trc. Mesut Okumuş, Ankara: Araştırma, 2003, s. 236-243.

77. Tefsîru sûreti'l-Felak

- “Tefsîr-i Muavvizeteyn (Felak Sûresi)”, trc. Şerefeddin [Yaltkaya], *Sırât-ı Müstakîm*, V/109 (2 Şevval [328]/23 Eylül 326), 71-73. Yeni baskı: Şerafeddin Yaltkaya, *İbn Sina Kitabı*, haz. İsmail Dervişoğlu - Selma Günaydın, İstanbul: Büyüyenay Yayınları, 2014, s. 167-174.
- Hacı Osman Akfırat, *İbn-i Sina'nın Kur'an-ı Kerim Tefsiri: Muavizat Sure-i Şeriflerinin Şerhi*, İstanbul: Temiz İş Matbaası, 1967, s. 5-8 (tercüme).
- “Felak Sûresi”, *Hadislerle Kur'ân-ı Kerîm Tefsiri*, trc. Bekir Karlığa, İstanbul: Çağrı Yayınları, 1994, XV, 8818-8821. Yeni baskı: *İslâm Düşüncesi Üzerine Araştırmalar*, İstanbul 1995, s. 255-258.
- “Felak Sûresi Tefsiri”, *Kur'ân'ın Felsefî Okunuşu (İbn Sinâ Örneği)*, trc. Mesut Okumuş, Ankara: Araştırma, 2003, s. 251-255.

78. Tefsîru sûreti'l-İhlâs

- “Tefsîr-i sûreti'l-İhlâs li-İbn Sinâ”, trc. Şerefeddin [Yaltkaya], *Sırât-ı Müstakîm*, V/106 (11 Ramazan 328/2 Eylül 326), 21-25. Yeni baskı: Şerafeddin Yaltkaya, *İbn Sina Kitabı*, haz. İsmail Dervişoğlu - Selma Günaydın, İstanbul: Büyüyenay Yayınları, 2014, s. 145-163.
- “İhlâs Sûresi”, *Hadislerle Kur'ân-ı Kerîm Tefsiri*, trc. Bekir Karlığa, İstanbul: Çağrı Yayınları, 1994, XV, 8750-8756. Yeni baskı: *İslâm Düşüncesi Üzerine Araştırmalar*, İstanbul 1995, s. 249-255.
- “İhlâs Sûresi Tefsiri”, *Kur'ân'ın Felsefî Okunuşu (İbn Sinâ Örneği)*, trc. Mesut Okumuş, Ankara: Araştırma, 2003, s. 243-251.

79. Tefsîru sûreti'n-Nâs

- “Tefsîr-i Muavvizeteyn (Nâs Sûresi)”, trc. Şerefeddin [Yaltkaya], *Sırât-ı Müstakîm*, V/110 (9 Şevval [328]/29 Eylül 326), 87-88. Yeni baskı: Şerafeddin Yaltkaya, *İbn Sina Kitabı*, haz. İsmail Dervişoğlu - Selma Günaydın, İstanbul: Büyüyenay Yayınları, 2014, s. 175-179.

- Hacı Osman Akfırat, *İbn-i Sina'nın Kur'an-ı Kerim Tefsiri: Muavizat Sure-i Şeriflerinin Şerhi*, İstanbul: Temiz İş Matbaası, 1967, s. 8-11 (tercüme).
- “Nâs Sûresi”, *Hadislerle Kur'an-ı Kerim Tefsiri*, trc. Bekir Karlığa, İstanbul: Çağrı Yayınları, 1994, XV, 8828-8829. Yeni baskı: *İslâm Düşüncesi Üzerine Araştırmalar*, İstanbul 1995, s. 259-260.
- “Nâs Sûresi Tefsiri”, *Kur'an'ın Felsefi Okunuşu (İbn Sînâ Örneği)*, trc. Mesut Okumuş, Ankara: Araştırma, 2003, s. 255-258.

80. *Urcûze fi'l-fusûli'l-erba'a*

- “İbn Sina'nın Tıbdan Bir Ürcûzesi”, nşr. ve trc. M. Şerefeddin Yaltkaya, *Türk Tıp Tarihi Arkivi*, I/4 (1935), 127-142 (Neşirde Beyazıt Devlet Ktp., Veliyyüddin Efendi, nr. 2542; Süleymaniye Ktp., Bağdatlı Vehbi Efendi, nr. 1407 ve Koca Râgıb Paşa, nr. 1482'de kayıtlı nüshalar esas alınmıştır). Yeni baskı: Şerafeddin Yaltkaya, *İbn Sina Kitabı*, haz. İsmail Dervişoğlu - Selma Günaydın, İstanbul: Büyüyenay Yayınları, 2014, s. 73-104.

81. *el-Urcûze fi'l-mantık*

- İbrahim Özkılıç, *İbn Sînâ ve el-Urcuze fi'l-mantık* (yüksek lisans tezi, dnş. Ali Durusoy), Marmara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul 1998, 86+48 s. (Eserin, İstanbul Üniversitesi Ktp., nr. 4755; Süleymaniye Ktp., Hamidiye, nr. 1448 ve 708, Ayasofya, nr. 4829; Nuruosmaniye Ktp., nr. 4894, Beyazıt Devlet Ktp., nr. 106893'te kayıtlı yazma nüshaları ile Mısır 1910 baskısı esas alınarak hazırlanmış neşir ve tercümesi).

82. *el-Urûku'l-mefsûde (el-Fasd)*

- “İbni Sina'nın Kan Alınacak Damarlar Risâlesi”, trc. Hazmi Tura, *Tedavi Kliniği ve Laboratuvarı Dergisi*, 25 (1937), 36-50; 26 (1937), 93-101 (A. Süheyl Ünver'in giriş yazısıyla birlikte). Bu tercüme, A. Süheyl Ünver'in *İbni Sina Hayatı ve Eserleri Hakkında Çalışmalar* (İstanbul: İstanbul Üniversitesi Tıp Tarihi Enstitüsü, 1955) adlı eseri içinde yeniden yayımlanmıştır (s. 36-48).

83. *Uyûnü'l-hikme*

- “Uyûnü'l-hikme”, *Resâilü İbn Sînâ I*, nşr. Hilmi Ziya Ülken, İstanbul: İstanbul Üniversitesi Edebiyat Fakültesi Yayınları, 1953, s. 1-55 (Neşirde hangi nüshaların esas alındığı belirtilmemektedir).

Risâlenin sonunda Topkapı Sarayı Müzesi Ktp., III. Ahmed, nr. 3268 ve 3430'daki nüsha farkları gösterilmiş, bunun yanında metnin dipnotlarında da nüsha farkları kaydedilmiş olmasına rağmen, bunların hangi nüshaya delâlet ettiği belirtilmemiştir. Metnin dipnotlarındaki farkların İstanbul Üniversitesi Ktp., nr. 889'da kayıtlı nüshaya ait olması muhtemeldir).

- “Uyûnu'l-Hikme”, *İbn Sinâ: Risâleler*, trc. Alparslan Açıkgöç - M. Hayri Kırbasoğlu, Ankara: Kitâbiyât, 2004, s. 65-120.

84. ez-Ziyâre ve'd-du'â

- Necmettin Pehlivan, “İbn Sînâ'ya Göre Duaya İcabet ve Duanın Tesiri”, *Diyanet İlmî Dergi*, L/1(2014), 139-156. (Risâlenin, Hasan Âsî ve Kürdî neşirleriyle birlikte Süleymaniye Ktp., Hamidiye, nr. 389 nüshası esas alınarak yapılmış neşri ve tercümesi. Metnin sonunda *et-Ta'likât*'tan konuyla ilgili pasajın Arapça metni ve tercümesi yer almaktadır).

GAZZÂLÎ⁶

1. Faysalü't-tefrika beyne'l-İslâm ve'z-zendeka

- *İslâm'da Müsamaha*, trc. Süleyman Uludağ, İstanbul: İrfan Yayınları, 1972, v+79 s. Yeni baskı: İstanbul: Marifet Yayınları, 1990, 96 s.
- *İmâm Gazzâlî ve İman-Küfür Sınırı*, trc. Ahmet Turan Arslan, İstanbul: Risâle Yayınları, 1992, 188 s.
- *İman ile Küfrü Birbirinden Ayırmak*, trc. Abdülhalık Duran, İstanbul: Hikmet Neşriyat, 2004, 139 s.

2. Fedâihu'l-Bâtınıyye

- *Bâtınlığın İcyüzü*, trc. Avni İlhan, Ankara: TDV Yayınları, 1993, 163 s.

.....

6 Gazzâlî'nin Osmanlı ve Cumhuriyet dönemlerinde Türkçe'ye tercüme edilen eserlerine dair ayrıntılı bilgi için bk. Yusuf Turan Günaydın, “Gazzâlî Tercümeleri: Osmanlı Devri ve 1928 Sonrası İçin Bir Bibliyografya Denemesi”, *Dîvân: Disiplinlerarası Çalışmalar Dergisi*, 30 (2011), 63-90; Sadık Yazar, “Gazzâlî'nin XIII-XIX. Yüzyıllar Arasında Batı Türkçesinde Tercüme Edilen Eserleri”, *Dîvân: Disiplinlerarası Çalışmalar Dergisi*, 31 (2011), 67-156. Aşağıda Gazzâlî'nin Türkiye'de neşir ve tercüme edilen eserlerine dair verilen bibliyografik mâlûmat, büyük ölçüde Yusuf Turan Günaydın'ın bahsi geçen makalesine dayanmaktadır.

3. *İhyâü ulûmi'd-dîn*

- *Mesîru umûmi'l-muvahhidîn şerh u terceme-i kitâb-ı İhyâü ulûmi'd-dîn: İhyâ Tercüme ve Şerhi*, trc. ve şerh. Yusuf Sıdkî el-Mardîni, haz. Mustafa Koç – Eyyüp Tanrıverdi, I-VI, İstanbul: Türkiye Yazma Eserler Kurumu Başkanlığı, 2016-2017 (Yusuf Sıdkî el-Mardîni'nin [ö. 1902] tercüme ve şerhinin çeviri yazımı ve orijinalinin tıpkıbasımı).

4. *el-İktisâd fi'l-i'tikâd*

- *el-İktisâd fi'l-i'tikâd*, nşr. İbrahim Ağâh Çubukçu - Hüseyin Atay, Ankara: Ankara Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Yayınları, 1962, 270 s. (Eserin neşrinde Dil ve Tarih-Coğrafya Fakültesi Ktp., İsmail Saib Sencer, nr. 4129; Nuruosmaniye Ktp., nr. 1687; Süleymaniye Ktp., Ayasofya, nr. 2182 ve Beşir Ağa, nr. 650'de kayıtlı nüshalar esas alınmıştır).
- *İtikadda Orta Yol*, trc. Kemal Işık, Ankara: Ankara Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Yayınları, 1971, 200 s.
- *İtikadda İktisad*, trc. Osman Zeki Soyyiğit, İstanbul: Sönmez Neşriyat, 1971, 269 s.
- *İtikad'ta Orta Yol*, trc. Abdülhalık Duran, İstanbul: Hikmet Neşriyat, 2004, 344 s.
- *İtikât'ta Ölçülü Olmak*, trc. Hanifi Akın, İstanbul: Ahsen Yayınları, 2005, 312 s.
- *İtikatta Sözü'n Özü (El İktisâd fil İ'tikâd)*, trc. Ömer Dönmez, İstanbul: Hisar Yayınları, ts., 247 s.
- *İtikadda Orta Yol*, nşr. ve trc. Osman Demir, İstanbul: Klasik, 2012, 212 s. (Tercümenin paralelinde yer alan Arapça metnin hazırlanmasında H. Atay - İ. Ağâh Çubukçu neşri yanında Ankara Üniversitesi Dil ve Tarih-Coğrafya Fakültesi Ktp., İsmail Saib Sencer, nr. 4129'da kayıtlı nüshadan da yararlanılmıştır).

5. *İlcâmü'l-avâm an ilmi'l-keîâm*

- *Halk İçin Hakikatler*, trc. Yusuf Kurtiş, İstanbul: Çile Yayınları, 1978, 127 s.
- *İnançta Hassas Ölçüler*, trc. Nedim Yüksel, İstanbul: Hisar Yayınları, 1987, 139 s.
- *Halkın Kelâmî Tartışmalardan Korunması*, trc. D. Sabit Ünal, İzmir: İzmir İlahiyat Fakültesi Vakfı Yayınları, 1987, 132 s.

- *Uyanış*, trc. Ahmet Fâik Arslantürkoglu, İstanbul: Sahaflar Kitap Sarayı Yayınları, ts., s. 121-242 (*Vasiyetnâme* içinde).
6. *el-Kânûnü'l-küllî fi't-te'vil*
- M. Şerefeddin [Yaltkaya], “Gazzâlî'nin Te'vil Hakkında Basılmamış Bir Eseri”, *Dârülfünûn İlähiyat Fakültesi Dergisi*, XIII/11 (1929), 46-58.
 - “Kânûnu't-te'vil”, trc. Bilal Aybakan, *İslâmî Araştırmalar (Gazâlî Özel Sayısı)*, XIII/3-4 (2000), 521-526.
7. *el-Kıstâsü'l-müstakîm*
- *el-Kıstâsü'l-Müstakîm - Hak Yolcusunun Miracı (Mi'râcu's-sâlikim)*, trc. Yaman Arıkan, İstanbul: Eskin Matbaası, 1971, 268 s.
 - *el-Kıstâsü'l-müstakîm: Dosdoğru Ölçü*, trc. İbrahim Çapak, İstanbul: Türkiye Yazma Eserler Kurumu Başkanlığı, 2016, 197 s. (Eserin tercümesinde Mahmûd Bîcû'nun neşri [Dımaşk 1993] esas alınmış, ayrıca tercümenin paralelinde, eserin Süleymaniye Ktp., Kılıç Ali Paşa, nr. 1026'daki [vr. 1-36] nüshasının tıpkıbasımına yer verilmiştir).
8. *el-Ma'ârifü'l-akliyye*
- *Düşünme, Konuşma ve Söz Üzerine (el-Me'ârifü'l-akliyye)*, trc. Ahmet Kamil Cihan, İstanbul: İnsan Yayınları, 2002, 95 s.
9. *el-Madnûn bih alâ gayri ehlih ve el-Madnûn bih alâ ehlih*
- *İki Madnun*, trc. D. Sabit Ünal, İzmir: İzmir İlähiyat Fakültesi Vakfı Yayınları, 1988, xi+132 s.
 - *Ehli İçin: el-Maznûnu bihî alâ Gayri Ehlihî*, trc. Muammer Esen, Ankara: Araştırma Yayınları, 2005, 109 s.
 - *Ahret Kitabı*, trc. Ayhan Ak, İstanbul: İlke Yayınları, 2008, 142 s.
10. *Makâsîdü'l-felâsife*
- *Felsefenin Temel İlkeleri*, trc. Cemaleddin Erdemci, Ankara: Vadi Yayınları, 2001, 312 s.
11. *el-Maksadü'l-esnâ fi şerhi esmâillâhi'l-hüsnâ*
- *Esmâ-i Hüsnâ Şerhi*, trc. Muhammed Ferşad, İstanbul: Ferşat Yayınları, 1972, 265 s.
 - *İlähî Ahlâk*, trc. Yaman Arıkan, İstanbul: Uyanış Yayınevi, 1976, 348 s. Yeni baskı: *Esmâ'ül Hüsnâ*, İstanbul: Elifbe Yayınları, 1982, 299 s. *İlähî Ahlâk (Esmâülhüsna)*, İstanbul: Uyanış Yayınevi, 2007, 359 s.

12. *Mihakkü'n-nazar ft ilmi'l-mantık*

- *Düşünmede Doğru Yöntem*, trc. Ahmet Kayacık, İstanbul: Ahsen Yayınları, 2002, 181 s.

13. *Mişkâtü'l-envâr*

- *Mişkâtü'l-Envâr: Nurlar Feneri*, trc. Süleyman Ateş, İstanbul: Bedir Yayınları, 1966, 72 s.
- *Nur Kandili*, trc. Yaman Arıkan, İstanbul: Uyanış Yayınları, 1972, 91 s. Yeni baskı: İstanbul: Elifbe Yayınları, 1980, 91 s.
- *Nur Metafizigi: Mişkâtü'l-Envâr*, trc. A. Cüneyd Köksal, İstanbul: Gelenek Yayınları, 2004, 96 s. Yeni baskı: *Yol, Bilgi ve Varlık*, trc. A. Cüneyd Köksal, İstanbul: Sûfi Kitap Yayınları, 2010, 67-126 s.
- *Parlayan Nurlar*, trc. Abdülhalık Duran, İstanbul: Hikmet Neşriyat, 2006, 528 s.
- *Mişkâtü'l-Envar: Nurlar Âlemi*, trc. Şadi Eren, İstanbul: Nesil Yayınları, 2010, 94 s.
- *Nurlar Pırlantısı*, trc. Ahmet Fâik Arslantürkoglu, İstanbul: Sahaflar Kitap Sarayı Yayınları, ts., s. 61-119 (*Vasiyetnâme* içinde).
- *Varlık-Bilgi-Hakikat: Mişkâtü'l-envâr*, trc. Mahmut Kaya, İstanbul: Klasik, 2016 (Tercümenin paralelinde, eserin, Ebü'l-Alâ Afiffi tarafından yapılan neşirini [Kahire 1964] esas alan Arapça orijinali yer almaktadır. Afiffi'nin neşir için kaleme aldığı incelemenin Türkçe tercümesine de eserin girişinde yer verilmiştir).

14. *Mi'yârü'l-ilm*

- *Mi'yârü'l-ilm: İlmin Ölçütü*, nşr. Hasan Hacak, trc. Ali Durusoy-Hasan Hacak, İstanbul: Türkiye Yazma Eserler Kurumu Başkanlığı, 2013, 545 s. (Eserin neşri, Süleyman Dünyâ neşri, Koca Ragıp Paşa Ktp., nr. 912 ve Süleymaniye Ktp., Fâtih, nr. 3376 nüshaları kullanılarak yapılmıştır).

15. *Mizânü'l-amel*

- *Mizânü'l-Amel: Amellerin Ölçüsü*, trc. Remzi Barışık, Ankara: Yağmur Yayınları, 1970, 368 s.
- *Amellerde İlâhî Terazi*, trc. Abdullah Aydın, İstanbul: Aydın Yayınları, 1971, 472 s.
- *Amellerde İlâhî Saadet*, trc. Ömer Dönmez, İstanbul: Hisar Yayınları, ts., 208 s.

16. *el-Munkız mine'd-dalâl*

- *el-Munkız mine'd-dalâl Tercemesi*, trc. Saîd - Zihnî, İstanbul: Matbaa-i Âmire, 1287, i+106 s. Yeni baskı: İstanbul: Dârü't-tibâ'ati'l-âmire, 1289, 110 s.
- *Sapıklıktan Kurtuluş*, trc. M. Rahmi Balaban, İstanbul: Gayret Kitabevi, 1947, 16 s. (*Hakikat Yollarında* adlı eser içinde Şeyh Bedreddin'in *Vâridât'ı* ve İbnü'l-Arabî'nin *Fusûs'unun* çevirisiyle birlikte yayımlanmıştır).
- *el-Munkızı mine'd-dalâl*, trc. Hilmi Güngör, Ankara: Türkiye Cumhuriyet Maarif Vekâleti Yayınları, 1948, vi+78 s.
- *el-Munkızı mine'd-Dalâl*, trc. Ahmed Davudoğlu - Salih Şeref - Hüseyin Tural, İstanbul: Çağaloğlu Yayınları, 1970, 76 s.
- *Dalâletten Hidayete*, trc. Ahmet Suphi Furat, İstanbul: Şamil Yayınları, 1972, 86 s. (Tercümenin sonunda Süleymaniye Ktp., Şehit Ali Paşa, nr. 1712'nin tıpkıbasımı bulunmaktadır).
- *İslâm ve Sapıklık*, trc. Ali Güzeldülger, İstanbul: Ahmet Sait Matbaası, 1973, 61 s.
- *el-Munkızü mine'd-Dalâl Şerhi ve Tasavvufî İncelemeler*, trc. Salih Uçan, İstanbul: Kayıhan Yayınları, 1990, 471 s. (Abdülhalim Mahmûd'un şerhi).
- *el-Munkızı mine'd-dalâl*, trc. Yahya Pakiş, İstanbul: Umran Yayınları, 1996, 136 s.
- "Dalâletten Kurtuluş", *İslâm Filozoflarından Felsefe Metinleri*, trc. Mahmut Kaya, İstanbul: Klasik, 2003, s. 341-356 (Eserin başından "Bâtınlık ve Tehlikesi" başlığına kadar olan kısmının tercümesi).
- *Hakikate Giden Yol*, trc. Ali Kaya, İstanbul: Semerkand Yayınları, 2004, 220 s.
- *Arayışlar Kitabı*, trc. Osman Güman, İstanbul: İlke Yayınları, 2008, 87 s.
- *Hidayet Rehberi*, trc. Eyyüp Tanrıverdi - Nazım Hasırcı, İstanbul: İlk Harf Yayınları, 2013, 103 s.
- *Hakikat Arayışı*,: *el-Münkız mine'd-dalâl*, nşr. ve trc. Abdürrezzak Tek, Bursa: Emin Yayınları, 2013, xiv+68 s. (Eserin neşrinde Süleymaniye Ktp., Şehit Ali Paşa, nr. 1712; Ayasofya, nr. 4801; Kastamonu İl Halk Ktp., nr. 37 HK 127/3; Millet Ktp., Ali Emîrî Efendi, nr. FE 2123/1 nüshaları kullanılmıştır).

17. *Tehâfütü'l-felâsife*

- *Felsefecilere Cevap*, trc. Akif Nuri [Bekir Karlığa], İstanbul: Fatih&Dava Yayınları, 1970, 236 s. Yeni baskı: *Filozofların Tutarsızlığı*, trc. Bekir Karlığa, İstanbul: Çağrı Yayınları, 1981, 382 s.
- *Filozofların Tutarsızlığı*, trc. Bekir Sadak, İstanbul: Ahsen Yayınları, 2002, 251 s.
- *Filozofların Tutarsızlığı*, nşr. ve trc. Mahmut Kaya - Hüseyin Sarıoğlu, İstanbul: Klasik, 2005, xv+279 s. Yeni baskı: *Tehâfütü'l-felâsife: Filozofların Tutarsızlığı*, İstanbul: Türkiye Yazma Eserler Kurumu Başkanlığı, 2014, 462 s. (Tercümenin paralelinde eserin, Süleyman Dünyâ [Kahire 1958] ve Michael E. Marmura'nın [Provo, Utah, 1997] neşirlerinin karşılaştırılmasıyla hazırlanan metni yer almaktadır). Giriş, Birinci Mesele ve On Yedinci Mesele'nin tercümeleri için ayrıca bk. Mahmut Kaya, *İslâm Filozoflarından Felsefe Metinleri*, İstanbul: Klasik, 2003, s. 357-402. Yirminci meselenin tercümesi ve Arapça metni için ayrıca bk. "Tehâfütü'l-felâsife: [Yirminci] Mesele: Cesetlerin Dirilişini, Ruhların Bedenlere İadesini...", *Felsefe ve Ölüm Ötesi*, trc. Mahmut Kaya, İstanbul: Klasik, 2011, s. 68-84.

İBN BÂCCE

1. *Fi'l-müteharrik*

- Yaşar Aydın, "İbn Bâcce'nin *Fi'l-Müteharrik* İsimli Risâlesi", *Uludağ Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Dergisi*, XI/1 (2002), 17-28 (Eserin, A. Bedevî [Beyrut 1980] ve C. Alevî [Beyrut 1983] neşirleri ile numarası belirtilmeyen Berlin nüshası esas alınarak hazırlanmış neşri ve tercümesi).

2. *Risâletü'l-vedâ'*

- "Veda Risâlesi", *İslâm Filozoflarından Felsefe Metinleri*, trc. Mahmut Kaya, İstanbul: Klasik, 2003, s. 423-432 (Eserin girişiyle birlikte hareket, davranış, gaye ve haz ile ilim ve aklın değerinin ele alındığı kısımların tercümesi).

3. *Tedbirü'l-mütevahhid*

- "Yalnız İnsanın Kendini Yönetmesi", *İslâm Filozoflarından Felsefe Metinleri*, trc. Mahmut Kaya, İstanbul: Klasik, 2003, s. 417-422 (*Tedbir*, *mütevahhid* ve *nevâbit* kavramları ile kavramsallaştırma meselesinin ve kuruntu ile mutluluk konusunun ele alındığı kısımların tercümesi).

- *Tedbîrû'l-mütevahhid: Bireysel Yönetim Okumaları*, nşr. ve trc. Mevlüt Uyanık – Aygün Akyol, Ankara: Elis Yayınları, 2017, 224 s. (Tercümenin paralelinde metnin Mâcid Fahrî [Beyrut 1991] ve Ma'n Ziyâde [Kahire 2012] neşirleri karşılaştırılarak hazırlanmış Arapça orijinali yer almaktadır).

İBN TUFEYL

1. *Hayy b. Yakzân*

- “Felsefî Roman-Roman Tefrikamız: İbn Tufey: Hayy b. Yakzân”, trc. Babanzâde Süleymaniyeli Reşid, *Mihrâb*, 3 (15 Kânûnıevvel 1339), 89-96; 4 (1 Kânunısâni 1340), 123-128; 5 (15 Kânunısâni 1340), 154-160; 7 (15 Şubat 1340), 216-222; 9 (15 Mart 1340), 285-288; 10 (1 Nisan 1340), 317-320; 11 (15 Nisan 1340), 350-352; 12 (1 Mayıs 1340), 382-384; 15-16 (1 Temmuz 1340), 536-544; 17-18 (1 Ağustos 1340), 617-624; 19-20 (1 Eylül 1340), 685-704; 21-22 (1 Teşrînievvel), 779-784. N. Ahmet Özalp tarafından sadeleştirilen bu çeviri önce *Ruhun Uyanışı ya da Hayy İbn Yakzan'ın Olağanüstü Serüveni* adıyla yayımlanmış (İstanbul: İnsan Yayınları, 1985), ardından İbn Sînâ'nın *Hayy b. Yakzân* adlı eserinin Şerefeddin Yaltkaya tarafından yapılan tercümesinin sadeleştirilmesiyle birlikte *Hayy bin Yakzan* adıyla yeniden basılmıştır (İstanbul: Yapı Kredi Yayınları, 1996, s. 65-164).
- “Hayy b. Yakzân”, *İslâm Filozoflarından Felsefe Metinleri*, trc. Mahmut Kaya, İstanbul: Klasik, 2003, s. 437-459 (Eserin Endülüs'te felsefenin tarihini ele alan giriş kısmı ile Hayy'ın dünyaya gelişinin anlatıldığı bölüm ve Salâmân ve Âsâl'ın hikâyeye dahil olduğu son bölümün tercümesi).

İBN RÜŞD

1. *Cevâmi'ü Kitâbi's-Şi'r*

- “Poetika (Şiir) Üzerine Küçük Şerh”, trc. Ali Tekin, *İğdır Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Dergisi*, 3-4 (2014), 35-41 (Tercümeyle birlikte eserin, Butterworth'un neşrine [Albany 1977] dayanan Arapça orijinali de yer almaktadır).

2. *ed-Damîme*

- “Fasl-ul-Mekaal'da Mevzu-i Bahis Olan 'İlm-i Kadîm' Meselesine Lâhika”, *İbn Rüşd'ün Felsefesi*, trc. Nevzad Ayasbeyoğlu, Ankara: Ankara Üniversitesi İlahiyat Fakültesi, 1955, s. 31-34.

- “Bazı Ek Bilgiler (ez-Zamîme)”, *Felsefe-Din İlişkileri*, trc. Süleyman Uludağ, İstanbul: Dergâh Yayınları, 1985, s. 167-184.
- “Şeyh Ebu’l-Velîd’in (Allah Ondan Râzı Olsun) *Faslu’l-Makâl*’de Zikrettiği Mes’eleye Bir İlâve”, *Faslu’l-Makâl: Felsefe-Din İlişkisi*, trc. Bekir Karlığa, İstanbul: İşaret Yayınları, 1992, s. 119-127.
- “Ek Bölüm: Fasl-ül Makal’de Sonsuz Bilim Sorunu”, *Din-Felsefe Tartışması*, trc. Hüseyin Portakal, İstanbul: Cem Yayınevi, 2002, s. 91-97.

3. *Faslu’l-makâl fî mâ beyne’l-hikme ve’ş-şerî’a mine’l-ittisâl*

- “Fasl-ül-Mekâl”, *İbn Rüşd’ün Felsefesi*, trc. Nevzad Ayasbeyoğlu, Ankara: Ankara Üniversitesi İlahiyat Fakültesi, 1955, s. 1-34.
- “Faslu’l-makâl”, *Felsefe-Din İlişkileri*, trc. Süleyman Uludağ, İstanbul: Dergâh Yayınları, 1985, s. 93-184.
- *Faslu’l-Makâl: Felsefe-Din İlişkisi*, trc. Bekir Karlığa, İstanbul: İşaret Yayınları, 1992, s. 63-116 (Tercüme, eserin Muhammed Amâra tarafından 1969’da gerçekleştirilen neşri, nüsha farkları hafzedilmek suretiyle eşlik etmektedir).
- *Din-Felsefe Tartışması*, trc. Hüseyin Portakal, İstanbul: Cem Yayınevi, 2002, s. 55-89.
- “Felsefe-Din İlişkisi Hakkında Son Söz”, *İslâm Filozoflarından Felsefe Metinleri*, trc. Mahmut Kaya, İstanbul: Klasik, 2003, s. 467-474 (Eserin başından, Gazzâlî’nin filozofları tekfir ettiği üç meselenin ele alındığı kısma kadarki bölümünün tercümesi). Tercümeden yapılmış bir seçki için bk. Hüseyin Gazi Topdemir, *İbn Rüşd: Endülüs’lü Bilge*, İstanbul: Say Yayınları, 2011, s. 97-106.

4. *el-Keşf an menâhici’l-edille fî akâidi’l-mille*

- “Milletin Akideleriyle (İnançlarıyla) İlgili Delillerin Minhaclarını (Yöntemlerini) Ortaya Koyan ve Bu Akidelerde Tevil Dolayısıyla Vaki Olan Döndürücü Şüpheleri ve Yoldan Çıkarıcı Bid’atleri Bildiren Kitap”, *İbn Rüşd’ün Felsefesi*, trc. Nevzad Ayasbeyoğlu, Ankara: Ankara Üniversitesi İlahiyat Fakültesi, 1955, s. 35-150.
- “el-Keşf an Minhâci’l-Edille”, *Felsefe-Din İlişkileri*, trc. Süleyman Uludağ, İstanbul: Dergâh Yayınları, 1985, s. 185-364. Tercümeden yapılmış bir seçki için bk. Hüseyin Gazi Topdemir, *İbn Rüşd: Endülüs’lü Bilge*, İstanbul: Say Yayınları, 2011, s. 183-191.
- “el-Keşf an menâhici’l-edille fî akâidi’l-mille: [Âhîret ve Ahvâli]”, trc. Mahmut Kaya, *Felsefe ve Ölüm Ötesi*, İstanbul: Klasik, 2011,

s. 91-97 (Âhîret ahvalinin ele alındığı yirminci meselenin Arapça metni ve tercümesi).

5. *Tehâfütü't-Tehâfüt*

- *Tutarsızlığın Tutarsızlığı*, trc. Kemal Işık - Mehmet Dağ, Samsun: Ondokuz Mayıs Üniversitesi, 1986, 351 s. Yeni baskı: *Tutarsızlığın Tutarsızlığı*, 2 c., İstanbul: Kırkambar Yayınları, 1998, 804 s.
- *Tutarsızlığın Tutarsızlığı, İslâm Filozoflarından Felsefe Metinleri*, trc. Mahmut Kaya, İstanbul: Klasik, 2003, s. 475-493 (Sebeplilik meselesine dair on yedinci meselenin tercümesi).
- *Tutarsızlığın Tutarsızlığı*, trc. Muharrem Hilmi Özev, I-II, İstanbul: Bordo Siyah, 2005, 359+368 s. Tercümeden yapılmış bir seçki için bk. Hüseyin Gazi Topdemir, *İbn Rüşd: Endülüslü Bilge*, İstanbul: Say Yayınları, 2011, s. 119-160.
- “*Tutarsızlığın Tutarsızlığı: Yirminci Mesele*”, *Felsefe ve Ölüm Ötesi*, trc. Mahmut Kaya, İstanbul: Klasik, 2011, s. 85-90 (Cismanî haşir meselesinin ele alındığı yirminci meselenin Arapça metni ve tercümesi).

6. *Telhîsu'l-Burhân*

- *İkinci Analitikler'in Orta Şerhi: Telhîsu'l-Burhân*, nşr. ve trc. Hacı Kaya, İstanbul: Klasik, 2015, 164 s. (Tercümenin paralelinde eserin, Bedevî [Safât 1984] ve Mahmûd Kâsım [Kahire 1982] tarafından yapılan neşirlerinin karşılaştırılmasıyla oluşturulmuş Arapça metni yer almaktadır).

7. *Telhîsu Kitâbi'n-Nefs*

- *Psikoloji Şerhi*, trc. Atilla Arkan, İstanbul: Litera Yayıncılık, 2007, 261 s. (Tercümenin paralelinde, eserin Alfred L. Ivry tarafından gerçekleştirilen neşri [Kahire 1994], nüsha farklılıkları hazfedilmek suretiyle yer almaktadır).

8. *Tefsîru Mâ ba'de't-tabî'a*

- *Metafizik: Büyük Şerh*, trc. Muhittin Macit, I. c., İstanbul: Litera Yayıncılık, 2016, 40+1088 s. (Tercümenin paralelinde Maurice Bouyges'in neşrine [Beyrut 1938-48] dayalı olarak eserin Arapça orijinaline yer verilmiştir. Bu cilt eserin ilk beş makalesini ihtiva etmektedir).
- *Metafizik: Büyük Şerh*, trc. Muhittin Macit, II. cilt, İstanbul: Litera Yayıncılık, 2017, 864 s. (Tercümenin paralelinde Maurice

Bouyges'in neşrine [Beyrut 1938-48] dayalı olarak eserin Arapça orijinaline yer verilmiştir. Bu cilt 6-9. makaleleri ihtiva etmektedir).

9. *Telhîsu Kitâbi'l-Makûlât*

- “Telhîsu Kitâbi'l-Makûlât: Kategoriler Kitabı'nın Orta Şerhi”, trc. Salih Yalın, *İslâmî İlimler Dergisi*, V/2 (2010), 207-246 (Eser, İran Meclis-i Şûrâ-yı Millî Ktp., nr. 5496, Leiden Üniversitesi Ktp., nr. 2073 ve Maurice Bouyges neşri [Beyrut 1983] dikkate alınarak neşredilmiş ve tercümeyle birlikte yayımlanmıştır: *Telhîsu Kitâbi'l-Makûlât: Kategoriler Kitabı'nın Orta Şerhi*, nşr. ve trc. Salih Yalın, Ankara: Elis Yayınları, 2017, 127 s.).

10. *Telhîsu Mâ ba'de't-tabî'a*

- *Metafizik Şerhi*, trc. Muhittin Macit, İstanbul: Litera Yayıncılık, 2004, viii+157 s. (Tercümenin paralelinde eserin Arapçasına da yer verilmiştir. Mütercimim giriş yazısından Arapça metnin hazırlanışında üç matbu nüshanın [Kahire 1903, Haydarâbâd 1947; Kahire 1958] esas alındığı belirtilse de nüsha farklılıklarına metinde işaret edilmemiştir). Tercümeden yapılmış bir seçki için bk. Hüseyin Gazi Topdemir, *İbn Rüşd: Endülüslü Bilge*, İstanbul: Say Yayınları, 2011, s. 109-117.

11. *Makâle ft haddi's-şahs*

- Mehmet Birgül, “İbn Rüşd ve İbn Teymiyye'de 'Bireyin Tanımı' ya da İslâm Düşüncesinde Özgün Bir Konseptüalizm ve Özgün Bir Nominalizm Örneği”, *Dîvân: Disiplinlerarası Çalışmalar Dergisi*, 33 (2012), 233-234 (tercüme).

12. *Makâle hel yettesilü bi'l-akli'l-heyûlânî el-aklü'l-fa'âl ve hüve mültebisün bi'l-cism*

- “Makale: Fa'âl Akıl Cisimle İç içe Bulunan Heyûlânî Akılla İttisâl Eder mi?”, *İbn Rüşd'ün Düşünce Sisteminde Fa'âl Aklın Yeri*, trc. Hüseyin Sarıoğlu, İstanbul: Çantay, 1998, s. 65-89 (Eserin, Ahmed Fuâd el-Ehvânî tarafından yapılan neşri [Kahire 1950], bazı küçük düzeltmelerle birlikte tercümenin paralelinde yer almaktadır). Yeni baskı: “Fa'âl Akıl Cisimle İç içe Bulunan Heyûlânî Akılla İttisâl Eder mi?”, *İslâm Filozoflarından Felsefe Metinleri*, trc. Hüseyin Sarıoğlu, İstanbul: Klasik, 2003, s. 495-500. Tercümeden yapılmış bir seçki için bk. Hüseyin Gazi

Topdemir, *İbn Rüşd: Endülüslü Bilge*, İstanbul: Say Yayınları, 2011, s. 107-109.

13. *ez-Zarûrî fi's-siyâse*

- *Siyasete Dair Temel Bilgiler*, trc. Muharrem Hilmi Özev, İstanbul: Bordo Siyah, 2011, 245 s. Tercümeden yapılmış bir seçki için bk. Hüseyin Gazi Topdemir, *İbn Rüşd: Endülüslü Bilge*, İstanbul: Say Yayınları, 2011, s. 161-182.

SÜHREVERDÎ

1. *Akl-ı Surh*

- “Kırmızı Akıl”, *Cebrail’in Kanat Sesi*, trc. Sedat Baran, İstanbul: Sufi Kitap, 2006, s. 81-91.

2. *Âvâz-ı Perr-i Cebrâil*

- “Cebrail’in Kanat Sesi”, *Cebrail’in Kanat Sesi*, trc. Sedat Baran, İstanbul: Sufi Kitap, 2006, s. 59-68.

3. *el-Elvâhu'l-İmâdiyye*

- *el-Elvâhu'l-İmâdiyye: Hikmet Levhaları*, nşr. ve trc. Ahmet Kamil Cihan – Salih Yalın – Arsan Taher, İstanbul: Türkiye Yazma Eserler Kurumu Başkanlığı, 2017, 176 s. (Eserin neşrinde Süleymaniye Ktp., Ayasofya, nr. 2384 [vr. 1-43], Süleymaniye Ktp., Esad Efendi, nr. 1933 [vr. 122-148], Süleymaniye Ktp. Ayasofya, nr. 2384-M1 [39 varak] ve Köprülü Ktp., Mehmed Âsım Bey, nr. 199 [71 varak] nüshaları kullanılmıştır).

4. *Fî hakikati'l-ışk yâ mu'nise'l-uşşâk*

- “Aşkın Hakikati”, *Cebrail’in Kanat Sesi*, trc. Sedat Baran, İstanbul: Sufi Kitap, 2006, s. 31-46.

5. *Fî hâleti't-tufûliyye*

- “Çocukluk Halleri”, *Cebrail’in Kanat Sesi*, trc. Sedat Baran, İstanbul: Sufi Kitap, 2006, s. 69-80.

6. *Heyâkilü'n-nûr*

- “Heyâkilü'n-nûr”, trc. Yusuf Ziya [Yörükân], *Mihrâb*, 17-18 (1 Ağustos 1340), 578-595 (Yörükân'ın bu tercümesi aynı dergide yayınladığı ve 1922 yılında Medresetü'l-mütehassısîn'de Sühreverdî'nin felsefî görüşlerine dair hazırladığı çalışmasıyla birlikte *Heyâkilü'n-nûr Tercümesi ve Şeyh Sühreverdî'nin Felsefesi*

adıyla yayımlanmıştır [İstanbul: Evkâf-ı İslâmiyye Matbaası, 1340/1924] ve A. Kamil Cihan tarafından sadeleştirilmiştir: *Şihâbeddin Sühreverdi ve Nur Heykelleri*, trc. Yusuf Ziya Yörükân, s.nşr. A. Kamil Cihan, İstanbul: İnsan Yayınları, 1998).

- *Nur Heykelleri*, trc. Saffet Yetkin, Ankara: Milli Eğitim Bakanlığı, 1949, vii+42 s.
- “Heyâkilü’n-nûr: Nur Heykelleri”, *Nur Heykelleri – Tasavvufun Kelimesi – Burçlar Risalesi*, nşr. ve trc. Ahmet Kamil Cihan – Salih Yalın – Arsan Taher – Hatice Gökteş, İstanbul: Litera Yayıncılık, 2017, s. 28-65 (Eserin neşrinde şu nüshalar dikkate alınmıştır: Beinecke Nadir Eser ve El Yazması Ktp., Landberg, nr. 510; Koca Râgıb Paşa Ktp., nr. 1480 [vr. 307-311]; Süleymaniye Ktp., Ayasofya, nr. 2384 [vr. 44-55]; İstanbul Belediyesi Atatürk Kitaplığı, Osman Ergin Yazmaları, nr. 1149 [vr. 18-36]; Nuruosmaniye Ktp., nr. 2702 [vr. 1-13]; Kayseri Râşid Efendi Ktp., nr. 27016 [vr. 90-103]; Edirne Selimiye Yazma Eser Ktp., nr. 4777 [vr. 651-656]).

7. Hikmetü’l-işrâk

- *İşrâk Felsefesi*, trc. Tahir Uluç, İstanbul: İz Yayıncılık, 2009, 238 s.
- “Aydınlanma Felsefesi”, *İslâm Filozoflarından Felsefe Metinleri*, trc. Mahmut Kaya, İstanbul: Klasik, 2003, s. 505-513 (Eserin girişi ile nur ve zulmet kavramlarına dair kısımların ve Sühreverdi’nin vasiyeti özelliğini taşıyan son bölümün tercümesi).
- *Hikmetü’l-işrâk: İşrâk Felsefesi*, trc. Eyüp Bekiryazıcı – Üsmetullah Sami, İstanbul: Türkiye Yazma Eserler Kurumu Başkanlığı, 2015, xxvi+634 s. (Tercümenin paralelinde Topkapı Sarayı Müzesi Ktp., III. Ahmed, nr. 857’nin tıpkıbasımı yer almaktadır).

8. Kelimetü’t-tasavvuf

- “Kelimetü’t-tasavvuf: Tasavvufun Kelimesi”, *Nur Heykelleri – Tasavvufun Kelimesi – Burçlar Risalesi*, nşr. ve trc. Ahmet Kamil Cihan – Salih Yalın – Arsan Taher – Hatice Gökteş, İstanbul: Litera Yayıncılık, 2017, s. 66-114 (Eserin neşri Koca Râgıb Paşa Ktp., nr. 1480 [vr. 203-209] ve Süleymaniye Ktp., Bağdatlı Vehbi Efendi, nr. 2023’te [vr. 47-61] kayıtlı nüshaları dikkate alınarak hazırlanmıştır).

9. *Kıssatü'l-gurbeti'l-garbiyye*

- “Hayy’İbni Yakzan Tercemesi”, *Büyük Türk Filozof ve Tıp Üstadı İbni Sina: Şahsiyeti ve Eserleri Hakkında Tetkikler*, nşr. ve trc. M. Şerefeddin Yalıtıkaya, İstanbul: Türk Tarih Kurumu Yayınları, 1937 (“İbn Sina’dan Tercemeler” bölümü içinde), s. 68-70 (Yalıtıkaya, *Hayy b. Yakzân* tercümesine yazdığı mukaddimede Sühreverdî’nin bu mecazî hikayesini de tercüme etmiştir).
- “Ruhun Yolculuğu”, trc. İsmail Yakıt, *Felsefe Arkivi*, 26 (1987), 213-226. Yeni baskı: *İslâm Felsefesinde Sembolik Hikayeler (1)*, İstanbul: İnsan Yayınları, 1997, s. 97-108; ayrıca bk. İsmail Yakıt, *Türk-İslâm Düşüncesi Üzerine Araştırmalar*, İstanbul: Ötüken, 2002, s. 177-192.
- “Batı’ya Yolculuğun Hikâyesi”, *İslâm Filozoflarından Felsefe Metinleri*, trc. Mahmut Kaya, İstanbul: Klasik, 2003, s. 519-528.
- “Batı’ya Yolculuk”, *Cebrail’in Kanat Sesi*, trc. Sedat Baran, İstanbul: Sufi Kitap, 2006, s. 135-141.

10. *Kitâbü’t-Telvîhât*

- “İşaretler Kitabı”, *İslâm Filozoflarından Felsefe Metinleri*, trc. Mahmut Kaya, İstanbul: Klasik, 2003, s. 515-518 (Sühreverdî’nin bilgi meselesine dair Aristoteles’le rüyada yaptığı görüşmenin tercümesi).

11. *Lugat-ı Mürân*

- “Karncaların Dili”, *Cebrail’in Kanat Sesi*, trc. Sedat Baran, İstanbul: Sufi Kitap, 2006, s. 99-125.

12. *Risâletü'l-ebrâc*

- “Risâletü'l-ebrâc: Burçlar Risalesi”, *Nur Heykelleri – Tasavvufun Kelimesi – Burçlar Risalesi*, nşr. ve trc. Ahmet Kamil Cihan – Salih Yalın – Arsan Taher – Hatice Göktepe, İstanbul: Litera Yayıncılık, 2017, s. 115-124 (Eserin neşri Süleymaniye Ktp., Ayasofya, nr. 2384 [vr. 55-58]; İstanbul Belediyesi Atatürk Kitaplığı, Osman Ergin Yazmaları, nr. 513 [vr. 130-212] ve Süleymaniye Ktp., Reîsülküttâb Mustafa Efendi, nr. 456’da [vr. 117-185] kayıtlı nüshaları dikkate alınarak hazırlanmıştır).

13. *Risâle fî i’tikâdi'l-hukemâ'*

- “Filozofların İnançları”, trc. İsmail Yakıt, *Bilim ve Tasavvuf Dergisi*, 30-31 (1985), 13-18. Yeni baskı: *Felsefe Arkivi*, 26 (1987),

203-212; ayrıca bk. İsmail Yakıt, *Türk-İslâm Düşüncesi Üzerine Araştırmalar*, İstanbul: Ötüken, 2002, s. 165-176.

14. *Risâletü't-tayr*

- “Kuşlar Hikâyesi”, *Cebraîl’in Kanat Sesi*, trc. Sedat Baran, İstanbul: Sufi Kitap, 2006, s. 93-98.

15. *Rûzî bâ Cemâ‘at-i Sûfiyân*

- “Sufiler Arasında”, *Cebraîl’in Kanat Sesi*, trc. Sedat Baran, İstanbul: Sufi Kitap, 2006, s. 127-134.

16. *Safîr-i Sîmurg*

- “Anka Kuşunun Sesi”, *Cebraîl’in Kanat Sesi*, trc. Sedat Baran, İstanbul: Sufi Kitap, 2006, s. 47-58.

FAHREDDİN er-RÂZÎ

1. *el-Cevherü'l-ferd*

- Eşref Altaş, “Fahredden er-Râzî'nin el-Cevherü'l-ferd Adlı Risalesinin Tahkiki ve Tahlili”, *Nazariyat: İslâm Felsefe ve Bilim Tarihi Araştırmaları Dergisi*, sy. 3 (2015), s. 75-170 (Eserin İran Meclis-i Şûrâ-yı Millî Ktp., nr. 3933'te bulunan yegâne nüshasının neşri ve ayrıntılı tahlili).

2. *Esâsü't-takdîs fi'l-ilmî'l-keîâm*

- *Allah'ın Aşkınlığı*, trc. İbrahim Coşkun, İstanbul: İz Yayıncılık, 2006, 237 s.

3. *el-Heyûlâ ve's-sûre: Tahkîku hakîkati'l-cism ve haddihî*

- Eşref Altaş, “Fahredden er-Râzî'nin el-Heyûlâ ve's-Sûre Adlı Risalesi: Tahlil, Tahkik ve Tercüme”, *Nazariyat: İslâm Felsefe ve Bilim Tarihi Araştırmaları Dergisi*, 1 (2014), 51-116 (Eserin İran Meclis-i Şûrâ-yı Millî Ktp., nr. 3933'te bulunan yegâne nüshasının neşri, tercümesi ve ayrıntılı tahlili).

4. *Kitâbü'l-Mûlahhas fi'l-mantık ve'l-hikme*

- İsmail Hanoğlu, *Fahrudin er-Râzî'nin Kitâbu'l-Mulahhas fi'l-Mantık ve'l-Hikme adlı Eserinin Tahkiki ve Değerlendirmesi* (doktora tezi, dnş. Hayrani Altıntaş), Ankara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Ankara 2009, 407 s. (Eserin, Süleymaniye Ktp., Kılıç Ali Paşa, nr. 313; Şehid Ali Paşa, nr. 1730; Damad İbrâhim Paşa,

nr. 827 ve Cârullah Efendi, nr. 1449'da kayıtlı nüshaları esas alınarak hazırlanmış neşri).

5. *Me'âlimü usûli'd-dîn*

- *İslâm İnançının Ana Konuları*, trc. Nadim Macit, Erzurum: İhtar Yayıncılık, 1996, 143 s.

6. *el-Metâlibü'l-âliye mine'l-ilmi'l-ilâhî*

- “el-Metâlibü'l-âliye mine'l-ilmi'l-ilâhî”, *Felsefe ve Ölüm Ötesi*, trc. Mahmut Kaya, İstanbul: Klasik, 2011, s. 98-124 (Bedenin ölümünden sonra ruhun varlığını sürdürüşü ve akli hazların duyu hazlarından daha üstün olduğu hakkındaki dokuz, on ve yirmi ikinci fasılların tercümesi).

7. *el-Muhassal*

- *Kelâm'a Giriş (el-Muhassal)*, trc. Hüseyin Atay, Ankara: Ankara Üniversitesi İlahiyat Fakültesi, 1978, viii+279. Yeni baskı: Ankara: Kültür Bakanlığı, 2002, xliiv+305 s.

8. *Münâzarâtü Fahriddîn er-Râzî fi bilâdi Mâverâinnehr*

- *Münâzarât: Dinî ve Felsefî Tartışmalar*, trc. Ömer Ali Yıldırım, İstanbul: Litera Yayıncılık, 2016, 120 s..

9. *Risâletü zemmi lezzâti'd-dünyâ*

- “Risâletü zemmu lezzâti'd-dünyâ (Dünya Lezzetlerinin Yerilmesi)”, trc. Kübra Şenel, Ayman Shihade, *Fahreddin er-Râzî'nin Gayeci Ahlakı* içinde, trc. Selime Çınar – Kübra Şenel, İstanbul: Nobel&İlem, 2016, s. 204-283 (Tercümenin paralelinde Shihade'nin Berlin Devlet Ktp., Petermann, II, 10; Princeton Üniversitesi Ktp., Garret [Yahuda Bölümü], nr. 308 ve Mar'âşî-Necefi Ktp., nr. 4416 nüshalarını esas alarak hazırladığı tenkitli neşir de bulunmaktadır).

10. *Şerhu'l-İşârât ve't-tenbîhât*

- *Ârifler ve Olağanüstü Hadiselerin Sırları*, trc. Ömer Türker, İstanbul: Hayykitap, 2010, 120 s. (*İşârât ve't-tenbîhât*'ın “Makâmâtü'l-ârifîn” başlıklı dokuzuncu ve “Esrârü'l-âyât” adlı onuncu *nematının* Fahreddin er-Râzî şerhiyle birlikte çevirisi).

11. *Zâd-ı Meâd*

- “Fahr al-Din b. Omar al-Râzî'nin “Zâd-i Ma'âd”ı”, nşr. Nazif Hoca, *Şarkiyat Mecmuası*, 7 (1972), 25-48 (Farsça olan eserin Süleymaniye Ktp., Ayasofya, nr. 2052; Fâtih, nr. 5426; Ayasofya, nr. 4821 ile Çorum İl Halk Ktp., nr. 2240 ve Manisa İl Halk Ktp., nr. 1489'da kayıtlı nüshaları esas alınarak hazırlanmış neşri).

NASÎRUDDİN et-TÛSÎ

1. *Ahlâk-ı Nâsırî*

- *Ahlâk-ı Nâsırî*, Azerbaycan Türkçesinden aktaran: A. Vahap Taştan, Habil Nazlıgöl, Ankara: Fecr Yayınları, 2005, 335 s.
- *Ahlâk-ı Nâsırî*, trc. Anar Gafarov - Zaur Şükürov, İstanbul: Litera Yayıncılık, 2007, 352 s.

2. *Ecvibetü'l-mesâilî'n-Nasîriyye*

- *Felsefe Mektupları: Tûsî ile Çağdaşları Arasında Felsefi Yazışmalar*, trc. Murat Demirkol, Ankara: Fecr Yayınları, 2015, 456 s.

3. *Evsâfû'l-eşrâf*

- *Seçkinlerin Ahlakı*, trc. Anar Gafarov, İstanbul: İz Yayıncılık, 2009, 135 s.

4. *[Risâle fi ilmi'l-mûsikâ] (?)*

- Fazlı Arslan, “Nasîruddin et-Tûsî ve Mûsikî Risâlesi”, *Dinî Araştırmalar*, IX/26 (2006), 317-335 [Eserin, Paris Bibliothèque Nationale'de 2466 numarada bulunan tek nüshası esas alınarak hazırlanmış neşri ve tercümesi].

5. *Tahrîru usûli'l-hendese ve'l-hisâb*

- *Tahrîru usûli'l-hendese ve'l-hisâb*, nşr. İhsan Fazlıoğlu, İstanbul: Türkiye Yazma Eserler Kurumu Başkanlığı, 2012, 64+296 s. [Millet Ktp., Feyzullah Efendi, nr. 1359'da kayıtlı nüshanın tıpkibasımı].

İBNÜ'L-ARABÎ

1. *Fusûsü'l-hikem*

- *Fusûsü'l-hikem Tercüme ve Şerhi*, trc. Ahmed Avni Konuk, haz. Mustafa Tahralı, I-IV, İstanbul: Marmara Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Vakfı Yayınları, 1987. Yeni baskı: haz. Mustafa Tahralı – Selçuk Eraydın – M. Nedim Tan – Ercan Alkan, I-II, İstanbul:

Türkiye Yazma Eserler Kurumu Başkanlığı, 2017 (Ahmed Avni Konuk'un kendi el yazısıyla tercüme ve şerhin tıpkıbasımı için bk. haz. M. Nedim Tan - Ercan Alkan, I-II, İstanbul: Türkiye Yazma Eserler Kurumu Başkanlığı, 2017).

- *Fusûsü'l-hikem*, trc. M. Nuri Gençosman, Ankara: Maarif Vekâleti, 1956, 298 s. Yeni baskı: İstanbul: Ataç Yayınları, 2007. 271 s.
- *Fususü'l-hikem*, trc. ve şerh Ekrem Demirli, İstanbul: Kabcacı Yayınevi, 2006, 536 s.
- *Fususü'l-hikem*, nşr. Mahmut Erol Kılıç – Abdurrahman Alkış, İstanbul: Litera Yayıncılık, 2016 (Türk-İslam Eserleri Müzesi, nr. 1933'te kayıtlı en eski Fusûs nüshasının tıpkıbasımı ve Millet Ktp., Feyzullah Efendi, nr. 1253'te kayıtlı Abdürrezzâk el-Kâşânî'ye ait nüsha ile karşılaştırılarak hazırlanmış neşri).

2. *el-Fütühâtü'l-Mekkiyye*

- *Fütühât-ı Mekkiyye*, trc. Ekrem Demirli, I-XVIII, İstanbul: Litera Yayıncılık, 2006-2012.

SADREDDİN KONEVÎ

1. *Miftâhu'l-gayb ve'l-cem' ve tafsîlühü*

- *Tasavvuf Metafizigi*, trc. Ekrem Demirli, İstanbul: İz Yayıncılık, 2002, 219 s. Yeni baskı: *Miftâhu'l-gayb: Tasavvuf Metafizigi*, İstanbul: Türkiye Yazma Eserler Kurumu Başkanlığı, 2014, 591 s. (Tercümenin paralelinde Süleymaniye Ktp., Ayasofya, nr. 1930'un tıpkıbasımı yer almaktadır).

2. *el-Mürâselât beyne Sadriddin Konevî ve Nasîriddin et-Tûsî*

- *Sadreddin Konevî Nasireddin Tûsî Arasında Yazışmalar: el-Mürâselât*, trc. Ekrem Demirli, İstanbul: İz Yayıncılık, 2002, 208 s. Yeni baskı: İstanbul: Kapı Yayınları, 2014, 222 s.